

mieli
teko

KOOSTE KUNNISTA

Mieliteko-ohjelma kunnissa

Mieliteko-ohjelma
30.8.2023

KUOPIO

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

HUMAK[®]

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

www.mielitekopedia.fi

ALKUSANAT

Hyvä lukija, Mieliteon (Hyvällä mielellä Pohjois-Savo 2020-2030 -hanke) ensimmäinen kausi on tullut päätökseensä. Kahden vuoden aikana on tehty paljon. Koko matka on kattavasti luettavissa www.mielitekopedia.fi. Sivustolta löytyy myös Tulokset-osio, jossa esitellään tarkemmin eri toimenpiteet ja kokeilut sekä niiden raportit.

Tähän kuntakoosteen olemme keränneet jokaisesta hankkeesta mukana olleesta Pohjois-Savon kunnasta tietoja ja havaintoja sekä listanneet tekemiämme toimia. Tietoa on kerätty syksystä 2021 alkaen aina kesään 2023 asti.

Tämän koosteen tietoja ei julkaista mielitekopedia.fi:ssä, vaan ovat itse kullekin sisäiseen käyttöön tarkoitettuja. Toivottavasti koosteesta on teille hyötyä.

Lämmin kiitos hyvästä yhteistyöstä!

Koko toteuttajajoukon puolesta,

Kuopion kaupungin hankekoordinaattori ja muutosvalmentajat

SISÄLLYSLUETTELO

Kaikille kunnille tarjottuja toimenpiteitä	4
Kuopio	7
Iisalmi	12
Kiuruvesi	16
Sonkajärvi	19
Vieremä	22
Kaavi	25
Varkaus	28
Leppävirta	32
Joroinen	35
Siilinjärvi	38
Rautalampi	43
Suonenjoki	47
Tuusniemi	51
Lapinlahti	55
Pielavesi	59
Keitele	62
Tervo	65
Vesanto	68

Kaikille kunnille tarjottuja toimenpiteitä

Mieliteko-ohjelma on tarjonnut jokaiselle toiminta-alueen kunnalle useita toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on edistää mielen hyvinvointia ja terveyttä.

- a) Mieliteko-ohjelman esittely kaupunkien/kuntien valtuustoille tai hallituksille, kuntien haluamalla tavalla.
- b) Kunnille ehdotettiin yhteyshenkilön nimeämistä kunnista hankkeen tiedottamiseen liittyen.
- c) Mieliteko-ohjelma näyttämöllä tapahtuma 17.2.2022. Ohjelmaan oli kutsuttu Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien avainhenkilöitä. Taltiointi on katsottavissa <https://youtu.be/J1JRhwGHlaY>
- d) UEF:n mielenterveysjohtamisen kysely 1/2022 ja 1–2/2023 kuntien johtohenkilöille sekä luottamushenkilöille. Kohderyhmänä olivat kuntien viranhaltijajohto, työllisyyspalvelujen johto ja valtuustojen jäsenet (n = 605). Kyselyissä (2022 ja 2023) selvitettiin mielenterveyden näkökulmien huomioimista päätöksenteossa ja johtamisessa sekä siihen liittyvää tiedolla johtamista kunnissa. Seurantakyselyyn saatiin vastauksia 76 (vastausaste 12,5%), valtaosa vastanneista (66 %) oli luottamushenkilöitä. Mielenterveyden edistäminen nähdään edelleen tärkeänä kunnan tehtävänä ja hieman yli puolet (53 %) koki, että mielenterveyteen liittyvät asiat otetaan kunnassa riittävän hyvin huomioon. Seurantakyselyssä mielenterveysjohtaminen yhdistettiin aiempaa paremmin ennaltaehkäisyyn ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Kyselyn tulokset on esitelty Kuopion hyvinvoinnin edistämisen lautakunnan kokouksessa 24.5.2023 (14 osallistujaa) sekä Lapinlahden kunnanvaltuuston kokouksessa 12.6.2023 (33 osallistujaa). Kooste luettavissa [täältä](#).
- e) Sosiaalisen markkinoinnin valmennusta tarjosimme maakunnan eri toimijoille kunnista järjestöihin keväällä 2022 sekä uudestaan tammikuussa 2023. Osallistujia oli yhteensä 96 henkilöä.
- f) Hyvinvointia kulttuurilla pilotti. Teatteri & Mielitekopiiri-kulttuurielämys. Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Toimenpiteestä on laadittu raportti, jonka voit lukea täältä: [Hyvinvointiakulttuurilla-pitkaraportti.pdf \(mielitekopedia.fi\)](#)
- g) Liikkumalla hyvinvointia yhteistyöprojekti. Rauhalahdi Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko-ohjelma jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään. Raportti on luettavissa [täältä](#).
- h) Puhutaanko mielenterveydestä nuorten kanssa? - Oppitunnin verran valmista mielenterveyteen liittyvää opetusmateriaalia Pohjois-Savon alueen toisen asteen oppilaitosten käyttöön: [Mielenterveysviikko 2022 | Mielitekopedia](#)
- i) Hankekontaktointit ja yhteistyö hankkeiden kanssa syyskuu 2021 jatkui vuonna 2022, 2023.

- j) Järjestöjen kontaktointit ja yhteistyö syksy 2021, jatkui vuonna 2022, 2023.
- k) Osallisuuden ja toimijuuden edistämisen pilotti
- l) Mielenterveysjohtamisen valmennus. Kuntakohtainen mt-johtamisen käynti toteutui 13 kunnassa: Leppävirta, Vesanto, Vieremä, Lapinlahti, Sonkajärvi, Siilinjärvi, Tuusniemi, Kuopio, Iisalmi, Varkaus, Kiuruvesi, Keitele, Kaavi. Lisäksi Joroisissa ja Suomenjoella on käyty kuntakäynnillä ja mielenterveystaitojen valmennuksen suunnitteluun liittyen, mutta kunnanjohtoa ei tuolloin ollut paikalla. Ilmoittautuneita Teams-koulutuskokonaisuuteen oli 177 henkilöä. Valmennuskerroilla osallistujamäärä vaihteli ja oli keskimäärin reilu 30 henkilöä /kerta (vaihtelua 20-60 osallistujan välillä). [Mielenterveysjohtamisen valmennus: \(mielitekkomedia.fi\)](https://mielitekkomedia.fi)
- m) Mielenterveysosaamisen valmennus. Ilmoittautuneita Teams-koulutuskokonaisuuteen oli yhteensä 127 henkilöä. Mt-osaamisen valmennuskerroilla osallistujamäärä vaihteli, ja osallistujia oli keskimäärin reilu 20 henkilöä /kerta (vaihtelua 11–37 osallistujan välillä). [Mielenterveysosaamisen valmennus \(mielitekkomedia.fi\)](https://mielitekkomedia.fi)
- n) Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottiin jokaiseen hankkeessa mukana olevaan kuntaan joko kunnan toimijoiden ja/tai kolmannen sektorin toimijoiden kanssa yhteistyössä. Ainoastaan Keiteleelle emme onnistuneet valmennusta järjestämään, koska kumppanitahoa ei nyt löytynyt (kunnan johdonkin kanssa tästä aktiivisesti viestitty ja yhteisellä päätöksellä jätettiin sitten lopulta pitämättä). Mt-taitojen valmennuksiin osallistui yhteensä 530 henkilöä. Pääosin osallistujia 8–12/valmennuskerta.
- o) Kohderyhmälle järjestettyyn elintapainterventioon ilmoittautui yhteensä 126 osallistujaa Webropol-lomakkeen kautta. Tutkimusvastaanottokäynnillä kävi 68 osallistujaa. Ryhmään 1 (=ryhmävalmennusinterventio) arpoutui 24 osallistujaa. Ryhmään 2 (yksilöinterventior ryhmä) arpoutui 12 osallistujaa. Yksilöinterventior ryhmään arpoutuneille tarjottiin myöhemmin mahdollisuutta osallistua ryhmävalmennukseen, ja 8 halusi vaihtaa ryhmäänsä, 2 osallistujaa halusi jatkaa itsenäistä elintapavalmennusta verkossa. Ryhmään 3 (verrokkiryhmä) arpoutui 32 osallistujaa. 6 osallistujaa ilmoitti myöhemmin peruvansa osallistumisensa, ryhmään päässeitä heistä oli 4 osallistujaa.
- p) Kuntien osallisuustyötä ja kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksia sekä osallistuvan budjetoinnin kokeilukuntia kartoittaviin kuntakohtaisiin kuntakeskusteluihin kutsuttiin kaikki Mieliteko-ohjelmassa mukana olevat kunnat. Kaikille kunnille tarjottiin mahdollisuutta ilmaista halukkuutensa osallistuvan budjetoinnin kokeiluun ja kuntakeskusteluiden perusteella osallistuvan budjetoinnin pilottikunniksi valikoitui kaksi ikä- ja asukasprofiililtaan erilaista kuntaa: Siilinjärvi ja Rautalampi.
- q) Mielitekopiiiri: Itseilmaisun ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen. [Mielitekopiiiri | Mielitekkomedia](https://mielitekkomedia.fi)
- r) Mielitekoriihi: Keinoja osallisuuden lisäämiseen. [Mielitekoriihi | Mielitekkomedia](https://mielitekkomedia.fi)
- s) Kehukoppi. Kerro se, mikä on jäänyt sanomatta. [Kehukoppi | Mielitekkomedia](https://mielitekkomedia.fi)
- t) Muutosvalmennus

Kyselyt, haastattelut:

- u) Koordinaattoreiden ja työntekijöiden haastattelut, syksy 2021, syksy 2022. Haastattelujen tarkoituksena oli kartoittaa kuntien hyvinvointi- ja terveystilanteen nykytilanne, lisäosaamisen tarve ja tavoitetila sekä selvittää, mitkä tahot tekevät ennaltaehkäisevää mielen hyvinvointiin liittyvää työtä. Haastatteluista laadittu raportti on luettavissa [täältä](#).
- v) Asukaskysely yhteistyö + palaverit, kevät 2022. Asukaskysely toteutettiin kesällä 2022, jonka yhteenvedon voi tutustua [Puhuminen auttaa mielenterveys- ja päihdehaasteissa \(mielitekopedia.fi\)](#)
- w) Toinen asukaskysely tehtiin kuntakiertueella toukokuussa 2023. Asukaskyselyn raportti on luettavissa mielitekomedian sivuilta.

Viestintä:

- x) Laadukas, monipuolinen näkyvyys ja toiminta Mielitekomedian viestintäkanavilla.
- y) Mieliteko-ohjelman kampanjoiden [Puhutaanko](#), [Halataanko](#), [Unelmoidaanko](#) ja [Riisu-taanko](#) materiaalit on lähetetty jokaiseen kuntaan. Kunta on saanut käyttää valmista materiaalia ennakkoon toimitettujen ohjeiden mukaan.
- z) Ilmianna Pieni teko. [Pienet teot | Mielitekopedia](#)

Tiedottaminen/kuukausikirje:

- å) Kuntien kirjaamoille sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaattoreille on lähetetty kuntatiedote noin kuuden viikon välein. Ensimmäinen tiedote lähetettiin toukokuussa 2022. Kirjaamoiden viestissä tiedotetta on pyydetty lähettämään luottamushenkilöille, johtaville viranhaltijoille sekä henkilöstölle parhaaksi katsomalla tavalla.
- ä) Syyskuussa 2022 on lähetetty kuntatiedotteen liitteenä tiivistelmä asukaskyselyn tuloksista.
- ö) Joulukuussa 2022 on lähetetty matalankynnyksen palvelujen saatavuudesta/löydettävyydestä tiivistelmä kaupunginjohtajalle, hallintojohtajalle, hyte- ja ept-koordinaattorille. Tiivistelmä liitettiin myös joulukuun kuntatiedotteeseen.
- aa) Kuntien hyte- ja/tai ept-koordinaattoreille tarjottiin mahdollisuutta hankekoordinaattorin (tai muutosvalmentajan) kuukausittaisiin tapaamisiin joko etä- tai lähitapaamisena.

Kuopio

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	119 282 121 543								
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-
2020	6449	1207	7370	3573	3751	71758	1505	7894	3157
2021	6413	1232	7457	3531	3922	72214	1 1516 6	8426	3182
Mielenterveysindeksi	2016: 160,2				2019: 148,5				
Työllisyys: 11/2022	Työvoima	Työttömät (M/N)		<20	<25	>50	pitkäaik. työt.		
	57 573	5423 (3338/2085)		122	694	1921	2316		
Hyte+ept-työntekijät 2021:	Hyte: 1, 100% työaika Ept: 1, 100% työaika								
Muiden työntekijät 2021:	Työllisyyspalvelussa on 58 henkilöä töissä hankkeet mukaan lukien. Jos hankkeet jätetään pois, henkilömäärä on 37.								
Hankkeitten lukumäärä 11/21:	Omat			Useamman kunnan			Maakunnalliset		
	5			5			7		
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	<p>Mielenterveyspalveluja tuotettiin sekä tk:lla että KPK:lla (esh ta-soista)</p> <p>Perusterveydenhuollossa mt-puolella terveyskeskuksessa jonotusaika noin 2-3 vko. Erikoissairaanhoidon (KPK) lähetteellä hoidon kiireellisyyden mukaan.</p> <p>Päihdepalvelut tuotettiin ostopalveluna Päihdepalvelusäätöltä</p> <p>Huumehoitojen työryhmässä jonoa ei ollut. Aikuisten – ja nuorten hoitosuhdetyö jonoa ei ollut. Nuorten työryhmä pystyy vastaamaan hoidon tarpeeseen viikon kuluessa.</p>								
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	<ul style="list-style-type: none"> - Yhteistyö terveyskeskuksen kanssa parantunut -> asiakkuuden siirto psykiatrialta terveyskeskukseen - hyvinvointisuunnitelman jalkauttaminen edelleen työntekijöiden tasolle lähiesimiesten toimesta -> seuranta Suunta-raporteilla ja tulokorteilla - mikäli Mieliteko-ohjelmassa tehdään kyselyitä, tulisi seuraavat osa-alueet kysyä: osallisuudesta, yksinäisyydestä ja vanhemmuuden tuesta - tiedolla johtaminen keskiössä 								

	<ul style="list-style-type: none"> - oppilaitosyhteistyö hyvää - vahvuutena verkostoyhteistyö
THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä	<ul style="list-style-type: none"> - Lapset puheeksi -menetelmä: varhaiskasvatuksen puolella koulutettu henkilökuntaa - AUDIT-C ja mini-interventiot: -> satunnaisesti käytössä, osassa palveluja. Toiveena, että hyvinvointialueelle siirryttäessä käyttö laajenisi ja vakiintuisi. - PAKKA-toimintamalli: kyllä - Nuorten interpersonaalinen ohjanta IPC-N: ei - Sijoita ja valmenna! IPS -toimintamalli -> tuetun työllistymisen palvelu: kyllä osittain työllisyyspalveluissa - Maistuva koulu -toimintamalli: kyllä toteutuu osassa kouluja
Kehitettävää:	<p>- Puhutaan asiakaslähtöisyydestä, mutta käytäntö jää irralliseksi. Resurssit ja tavoitteet ristiriidassa. Ovatko asiakkaat oikeasti keskiössä. Asiakastyötä tekevien ääni jää vähäiseksi. Palveluja tulisi yksinkertaistaa -> menty palveluvidakkoon kriteerit tiukat. Navigaattorista palvelujen saaminen ns. yhden luukun periaatteella jää toteutumatta. Työntekijät eivät enää hahmota omia palveluja /hankkeita liikaa. Työntekijät eriarvoisessa asemassa. Mielenterveysjohtamiseen on kiinnitetty huomiota ja se näkyy mm. hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa, strategioissa, talousarviossa. Näkyy myös laajasti kaikessa päätöksenteossa, henkilöstöjohtamisessa. Resurssin lisääminen itse mielenterveystyön toteuttamiseen olisi tarpeellinen (ei niinkään MT-koordinaattoria).</p> <p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarvitaan kokonaisvaltaisempaa ohjausta ja koordinoitua mt-työhön • mielenterveys tulee saada osaksi kaikkea päätöksentekoa • kehitetään tiedolla johtamista • tarvitaan työkaluja vaikutusten arviointiin, palvelujen vaikuttavuuden arviointia tulee kehittää • kaivataan konkreettisia toimintamalleja ja ennaltaehkäisyyn liittyvää tietoa • kunnan eri hallinnonalojen yhteistyöpalavereissa tiedon jakaminen • kuntalaisille tarvitaan tietoa mielenterveyttä edistävästä kunnan palveluista
Mitä muuta:	<p>Mukana työllisyyden kuntakokeilussa. Kaupungin organisaatiossa on laaja ymmärrys mielen hyvinvointi työstä.</p> <p>Työttömien terveystarkastukset: ohjaus omalle Kuopion kaupungin terveydenhoitajalle. Kuntakokeilussa TE-asiantuntijat eivät ehkä osaa hyödyntää tätä. Tilastoituuko oikein?</p>

Kykyviisari: käytössä ¼ paikassa. Hyöty niillä, joilla työ- tai toimintakyvyssä haasteita -> lisää tietoa. ForeAmmatissa asiakas itse luovuttaa tiedot, joten kykyviisarin käytöstä ei ole välttämättä hyötyä / ei voi käyttää. Ei aikaa seurantaan.

Mieliteko-ohjelma Kuopiossa:

Kuopion kaupungin kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 215 758 euroa.

- Mieliteko-ohjelman esittely Kuopion kaupunginhallitukselle 30.8.2021.
- Osallistuimme sekä hyvinvointiryhmän että toimeenpanevan hyvinvointiryhmän kokouksiin

Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:

- Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. Toteutunut mm. seuraavat:
 - 28.9.2022 Hengitysyhdistysnaisten hyvinvointi-ilta, osallistujia 12 hlöä
 - 8.11.2022 Perheentalo-yhteistyö: Vauvatreffit ryhmälle, osallistujia 12 hlöä
 - kevät 2023 Juankosken, Karttulan, Vehmersalmen ja Maaningan kirjastoissa elintapateemainen, vuorovaikutteinen pop up -valmennus. Osallistujia muutamia per tapahtuma
 - Sirkkulanpuiston Keltsun väen kanssa suunniteltu ja toteutettu toukokuussa 2023 kolmen kerran valmennus, johon ilmoittautui 15 henkilöä ja osallistujia oli 1-6 henkilöä/kerta
 - Kuopion Navigaattorin kanssa suunniteltu viiden kerran avoin mielen hyvinvoinnin viikoittainen tapaaminen työttömille huhti-toukokuulle 2023. Tapaamisista toteutui lopulta vain kaksi, kun osallistujia ei ollut kuin 2 henkilöä.
 - Kuopion TE-palveluiden avulla markkinoitu työttömille huhti-toukokuussa 2023 kolmen kerran luontoa ja liikuntaa yhdistävää mielen hyvinvoinnin valmennusta, johon ilmoittautui 10 henkilöä, osallistujia oli 2-5 henkilöä/kerta.
 - Kuopion kansalaisopiston kanssa suunniteltu maahanmuuttajille suunnattua lähi-luontokohteiden tutuksi tekemistä ja kotoutumista edistävää kolmen kerran mielen hyvinvoinnin valmennusta, johon osallistui 5 henkilöä.
 - Kuopion Ruoka-apu ry:n kanssa suunniteltu ja toteutettu ravitsemusteemainen mielen hyvinvoinnin pop up –tilaisuus kesäkuussa 2023, jonka aikana jututettiin n. 15 henkilöä.
- Elintapavalmennusten kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia toteutuu Itä-Suomen yliopiston ja Savonian toteuttamana elintapainterventiona, johon rekrytoitiin pohjoissavolaisia henkilöitä 5–10/22 välisenä aikana. Tarkemmin muutosmatkasta voit lukea täältä [Tarjolla kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi)
- Neulamäen pilottialueella Savonia toteutti osallisuuden ja hyvän elämän elementtien edistämiseksi yhteiskehittäen pitkäkestoisen työskentelyn TP3 liittyen vuosien 2022-2023 aikana. Alueella on suunniteltu ja toteutettu yhdessä asukkaiden ja alueen toimijoiden, kuten kaupungin lähiötyön, kirjaston, alueen yritysten ja yhdistysten kanssa

monenlaista osallisuutta ja hyvinvointia edistävää toimintaa, johon on tavoitettu lähes 100 neulamäkeläistä mukaan. Tuotoksena on syntymässä Hyvän elämän elementit – opas kartta-alueelle edistämään osallisuutta, tutustuttamaan alueeseen ja ihmisiin, kokemaan, liikkumaan ja kohtaamaan.

- Kesä-syky 2022. Naisten ryhmä: valmennus yli 50-vuotiaille naisille, jotka etsivät itseltään uskallusta ja elämästään uutta suuntaa. Raportti luettavissa [Yli 50-vuotiaiden työttömien naisten sparrausryhmä \(mielitekedia.fi\)](https://mielitekedia.fi)
- Voimaa yhteisöstä -pilotin toteutus Petosella Mielitekopiirien ja Mielitekoriihien avulla. Raportti luettavissa [Voimaa yhteisöstä -pilotti Kuopion Petosella \(mielitekedia.fi\)](https://mielitekedia.fi)

Ryhmävalmennukset työttömille

Keväällä 2023 toteutettiin useita ryhmävalmennuksia työttömille yhteistyössä eri toimijoiden kautta. Raportti luettavissa [Työttömien toimintaryhmät \(mielitekedia.fi\)](https://mielitekedia.fi). Esimerkkejä toteutuneista työttömille suunnatuista Yhdessä kokien -ryhmistä alla:

- Vamos: Mielitekopiirit (osallistujia 16)
- Päihdepalvelusäätiö: Mielitekopiiri ja teatteri (osallistujia 13)
- Vankila, naiset ja miehet: kokemusasiantuntijavalmennus
- Kuopion ensikotiyhdistys: Mielitekopiiri (osallistujia 5)
- Avointapahtuma Talviuinti: Mielitekopiiri ja avantouinti (osallistujia 15)
- Avointapahtuma Hevostenhoito ja Mielitekopiiri (osallistujia 10)

Puhumattomuus:

- Kuopio oli mukana pilotoimassa Mielitekopiiriä, joka on yksi toimintamalli puhumattomuuden kulttuurin murtamiseen. Pilottiryhmässä keväällä 2022 mukana oli toimijoita järjestöistä. Voit lukea lisää Mielitekopiiristä: [Tule Mielitekopiiriin murtamaan puhumattomuuden kulttuuri Pohjois-Savossa \(mielitekedia.fi\)](https://mielitekedia.fi)

Kulttuuri:

- Teatteri & Mielitekopiiri-kulttuurielämys. Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Kuopiosta ei tullut ehdotuksia ryhmistä kulttuurielämykseen. Kuopiossa tarjottiin Turvalinkki ry Päiväntasaajan toimijoille sekä ISYYn jäsenistölle mahdollisuutta osallistua kulttuurista hyvinvointia pilottiin Hiiriä ja Ihmisiä näytökseen osallistumalla.

Muu toiminta:

Erialaista toimintaa koko kaupungin alueella yhteistyössä, itse järjestäen ja mukaan pyydettyinä. Alla esimerkkejä tapahtumista ja toimista Kuopion alueella.

- Pop-Up tapahtumat eri puolilla Kuopiota, Maaningan nuorten "mopo-pilotti"
- Matkus Itsemurhien ehkäisy päivän tapahtumaan osallistuminen 10.9.2022
- Valtakunnallinen mt-päivä 10.10.2022 ja Hyvä mieli päivä kirjastolla 22.11.2022

- Mielenterveyspäivät 17.-19.1.2023 kirjastolla, Niiralan kulman talvipäivä 4.3.2023
- Työllisyysviikon avoin tapahtuma 22.2.2023 yhdessä navigaattori- hankkeen kanssa.
- Lumikenkäretki yhdessä Kuopion kaupunki/kansalaistoiminnan palvelut
- Vanhemmuuden tuki pilotin tavoitteena oli vahvistaa vanhemmuutta ja vanhempien mielen hyvinvointia yksilöllisesti, tutkimustietoon nojautuen. Pilotti loi myös uudenlaisen toimintamallin. Kuopion kaupungilta neljä neuvolaa ilmoitti kiinnostuksensa etäpalvelupilottiin ja palveluun ohjautui yksi perhe. Palautepalaverissa joulukuussa 2022 palaute oli sekä perheiltä että palveluntuottajalta hyvin positiivista. Profiam laati palvelusta raportin sekä toimintamallin, joka vietiin tiedoksi keväällä 2023 Pohjois-Savon hyvinvointialueelle. Koordinaattori on laatinut prosessiraportin, joka luettavissa: [Valo-
aarkeen-pilottiprosessiraportti.pdf \(mielitekopedia.fi\)](#)
- Puhutaanko mielenterveydestä nuorten kanssa? - Oppitunnin verran valmista materiaalia tarjolla joka päivä Mielenterveysviikolla. Materiaalit ovat käytettävissä myös Mielenterveysviikon jälkeen. Puhutaanko mielenterveydestä? (mielitekopedia.fi) Materiaalit kuvattiin ja äänitettiin 10.10.2022 Kuopion kaupunginteatterissa järjestetyn Nuorten Mielipäivän yhteydessä. Mieliteko toteutti tapahtuman yhteistyössä kaupunginteatterin ja kansalaistoiminnan kanssa. Live-tilaisuuteen osallistui 48 kuopiolaista nuorta.
- Kuntakiertue musiikin siivittämänä 15.5., 22.5., 23.5., 24.5., 30.5. ja 31.5.

Kehukoppi:

- Kehukoppi on paikka, jossa asukkaat pääsevät ilahduttamaan kehuilla kaveria tai läheistä. Ihan ketä vaan tärkeää ihmistä. Kehukoppiin voi tulla kertomaan sen hyvän, mikä kasvotusten on jäänyt sanomatta. Kuopiossa kehu-koppi on näkynyt seuraavissa paikoissa: Matkus Shopping Center 14.4.22, 27.8.22 ja 21.10.22, Kuopio Tanssii ja Soi tapahtuma torilla 15.6.22 ja 20.6.2022, Savonian opiskelijoiden hyvinvointipäivä Savonialla 5.10.22 ja Kuopion kaupungin pääkirjastolla Mielenterveyspäivänä 5.10.2022, Kolmisopen Citymarket 2023 sekä kesällä 2023 Taidetori-tapahtumassa järjestäjän toimesta.

Liikunta:

- RKM-yhteistyön myötä muutosvalmentajamme jalkautui kuntiin viemään liikunnan ilosanomaa. Kuopiossa olimme myös mukana Rauhalahdi-Kuopio Maraton -tapahtumassa 3.9.2022. Kuopion osalta yhteistyön hedelmät näkyvät kolmessa Mielitekomatka -vlogin jaksossa. [Mielitekomatka - Matti ei oo yhtään liikunnallinen](#) , [Mielitekomatka - Armollisuus](#) , [Mielitekomatka - Epäonnistuminen](#)

Yritysyhteistyö: LähiTapiola, PeeÄssä, Vararengasravintolat, Matkus, Kaupunginteatteri

Iisalmi

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	21 124 20 958									
Ikärakenne: 2020 2021	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-	
	1058	232	1401	694	688	11315	3352	1639	745	
	1011	204	1401	667	705	11095	3414	1733	728	
Mielenterveysindeksi	2016:135,5					2019:128,1				
Työllisyys: 11/2022	Työvoima	Työttömät (M/N)	< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.				
	9455	1032 (619/413)	29	145	451	452				
Hyte+ept-työntekijöiden määrä 2021:	Hyte: kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja toimii kaupungin HYTE-yhdyshenkilönä, ei resursoitu työaika Ept: EPT-yhdyshenkilöä ei nimettyä kaupungille, nuorten ept-yhdyshenkilö on nuorisotoimessa. Vuonna 2023 palkattu hyvinvointi- ja osallisuuskoordinaattori 100 % työajalla.									
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	yhteensä 17,2 htv työllisyyden hoidossa, joista 4 htv työllisyyspalveluissa, 5,2 htv työllisyyden kuntakokeilun työntekijöitä, 8 htv hankkeissa sekä yksi esimies									
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	Palvelut toteutettiin Ylä-Savon soten alla ESH tasoissa. Päihde ja mt-palveluihin ei ollut jonoja aikuisille. Matalan kynnyksen palvelua tarjolla perusterveydenhuollossa kuten päihdepsykkari.									
Pohdinta/yhteenvedo tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	Positiivista: - monialainen kehittävä työote, joka käytännössä tarkoittaa mm. panostusta kulttuuriin, panostusta monipuolisiin liikuntaolosuhteisiin, uudet koulut, uusi nuorisotila - digiloikka, joka mahdollistaa palvelut myös syrjäseuduille Haaste: - nuorten päihteidenkäyttö ja rikollisuus, päihdemyönteisyys ja päihteiden saatavuuden helppous - nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys - vanhemmuus hukassa, masentuneisuus ja ahdistuneisuus lisääntynyt									
THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä	- Lapset puheeksi -menetelmä: kyllä osittain - AUDIT-C ja mini-interventiot: kyllä - PAKKA-toimintamalli: kyllä - Nuorten interpersonaalinen ohjanta IPC-N: kyllä osittain									

	<ul style="list-style-type: none"> - Sijoita ja valmenna! IPS -toimintamalli -> tuetun työllistymisen palvelu: kyllä - Maistuva koulu -toimintamalli: ei
Kehitettävää:	<p>Eri toimijoiden mukaan palvelupolkuja tulee selkeyttää, esiin on nousut yhtenä vaihtoehtona palvelutarjottimen kehittäminen.</p> <p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mielenterveysjohtamiseen tulee kiinnittää enemmän huomiota päätöksenteossa • tieto on hajallaan, luottamushenkilöille tulisi jakaa täsmällisempää tietoa • tietoa ilmiöstä tarvitaan enemmän, esimerkiksi kuntalaisten kokemukset mielenterveyttä edistävästä kunnan palveluista, mielenterveyttä edistävä toiminta ja palvelut muissa kunnissa/organisaatioissa sekä mielenterveyttä edistävät teknologiainnovaatiot • toimenpiteiden kustannusvaikuttavuuden mittaamista tulisi kehittää • tarvitaan konkreettisia toimintamalleja sekä ennaltaehkäisyyn liittyvää tietoa • ammattilaisten roolien selkeyttäminen palveluverkostossa

Mieliteko-ohjelma Iisalmessa

Iisalmen kaupungin kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 38 548 euroa.

- 25.10.2021 Mieliteko-ohjelma esittäytyi Iisalmen kaupunginhallitukselle

Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:

- Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. Toteutunut mm. seuraavat:
 - 2.9.2022 Iisalmen Vesi –liikelaitoksen henkilöstön hyvinvointipäivä, jossa mukana myös Kiuruveden vesilaitoksen ja Ylä-Savon Vesi Oy:n henkilökuntaa. Toteuttajana Kuopion perustiimi ja Savonia
 - 2.11.2022 Mielenterveystaidot Iisalmessa Päiväkeskus Pysäkin ja Toimi säätiön asiakkaille yhteensä 10 asiakasta osallistui
- Elintapavalmennusten kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia toteutuu Itä-Suomen yliopiston ja Savonian toteuttamana elintapainterventiona, johon rekrytoitiin pohjoissavolaisia henkilöitä 5–10/22 välisenä aikana. Elintapavalmennuksista levitetty tietoa jakamalla esitteitä Iisalmessa mm. Ruoka-apu pisteiden kautta, postiluukkuihin, Iisalmen seurakunnan perhetyö ja –kerhon työntekijöille, Iisalmen seurakunnan nuorisotiloihin, Iisalmen poliiseille, Ylä-Savon soten työntekijöille ja Ii-

salmen työllisyyspalveluille yhteensä 321 esitettä. Elintapavalmennukset eivät toteutuneet, osallistujia ei ilmoittautunut. Tarkemmin muutosmatkasta voit lukea täältä [Tarjolla kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia \(mielitekedia.fi\)](https://mielitekedia.fi)

Ryhmävalmennukset työttömille

Keväällä 2023 toteutettiin useita ryhmävalmennuksia työttömille yhteistyössä eri toimijoiden kautta. Raportti luettavissa [Työttömien toimintaryhmät \(mielitekedia.fi\)](https://mielitekedia.fi). Esimerkkejä toteutuneista työttömille suunnatuista Yhdessä kokien -ryhmistä alla:

- Iisalmen pilkkijät ry:n kanssa toteuttama avoin lohiepilkki (osallistujia 26)
- Ylä-Savon ensi- ja turvakotiyhdistyksen entiset asiakkaat (osallistujia 5)
- Iisalmen pilkkijöiden ja Toimisäätiön lohiepilkki (osallistujia 4)
- Intry nuoret, kuntouttava työtoiminta ja Päiväkeskus Pysäkin ryhmävalmennus (osallistujia 25)
- Ylä-Savon seurakuntayhtymä/hautaustoimisto (osallistujia 5)

Liikunta:

- Toukokuun 2023 aikana Savonia järjesti Paloisvuorella työttömille tarkoitetun kolmen kerran luontoa ja liikuntaa yhdistävän mielenhyvinvoinnin valmennuksen. Tapahtumaa markkinoitu Iisalmen työllisyyspalveluiden, Te- palveluiden ja eri yhteistyötahojen kautta, ja siihen ilmoittautui 7 henkilöä, joista kerroille osallistui 2-3 henkilöä/kerta.

Kulttuuri:

- UIT johtoryhmäpilotti. Iisalmi lähti mukaan. Sitoutuminen osoittautui haasteelliseksi.
- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Iisalmen kaupungilta ei tullut ehdotuksia.

Muu toiminta:

- Pop- up tapahtuma Citymarketissa (mukana Ylä-Savon sotelta palveluohjaaja ja seurakunnasta diakoni) ja Ylä-Savon Vakan tiloissa.
- Profiam Oy:n toteuttamaan Vanhemmuuden tuki pilottia tarjottiin Iisalmen äitiys- ja lastenneuvoloille. Resurssisyyistä Iisalmen neuvolat eivät lähteneet mukaan pilottiin. Koordinaattori on laatinut prosessiraportin, joka luettavissa: [Valoarkeen-pilottiprosessiraportti.pdf \(mielitekedia.fi\)](https://mielitekedia.fi)
- Monialainen työryhmä aloitti toimintansa kesäkuussa 2022, jonka tavoitteen oli omakahvilatoiminnan eteenpäin vieminen osana Yhdistystalon Vakan toimintaa.
- Hyvinvointijaostolle Mieliteko-ohjelman tulosten esitleminen 29.11.2022
- Savonian elintapavalmentaja osallistui Iisalmen Kivirantapäiville toukokuussa 2023, ja jututti elintapojen ja mielen hyvinvoinnin näkökulmasta noin 15 henkilöä.

- Kuntakiertue musiikin siivittämänä 26.5.2023

Kehukoppi:

- Kehukoppi on paikka, jossa asukkaat pääsevät ilahduttamaan kehuilla kaveria tai läheistä. Ihan ketä vaan tärkeää ihmistä. Kehukoppiin voi tulla kertomaan sen hyvän, mikä kasvotusten on jäänyt sanomatta. Iisalmessa Kehukoppi on näkynyt mm. seuraavasti:
 - 24.9.2022 Valtakunnallinen naisyrittäjä tapahtuma Kehukoppi ja Savonia mukana
 - 10.9.22 By Iisalmi tapahtuma: puheenvuoro ja kehu-koppi
 - 22.2.2023 YSAO, Rekrytapahtuma standi ja Kehukopin jalkauttaminen YSAOn pysyväksi toiminnaksi

Kiuruvesi

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	7 854 7 759								
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-
2020	414	73	482	262	242	3942	1330	749	360
2021	400	77	486	238	252	3825	1319	795	367
Mielenterveysindeksi	2016: 153,0				2019: 147,3				
Työllisyys:	Työvoima	Työttömät (M/N)		<20	<25	>50	pitkäaik. työt.		
11/2022	3277	345 (228/117)		7	27	157	121		
Hyte+ept-työntekijöiden määrä 2021:	Hyte: oman työn ohessa nuorisosihteeri Ept: oman työn ohessa nuorisosihteeri arviolta noin 1 pv/vko työpanos								
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	työllisyyspalvelut ostetaan kokonaisuudessaan Kiuruveden Urheilijoilta								
Hankkeitten lukumäärä 2021:	Omat			Useamman kunnan			Maakunnalliset		
	0			4			10		
Perusterveydenhuollon jono-tilanne hankkeen lähtötilanteessa:	Palvelut toteutettiin Ylä-Savon soten alla ESH tasoisina. Päihde ja mt-palveluihin ei ole jonoja aikuisille. Mielenterveyden avokuntoutuspalveluja tarjotaan paikallisesti Kiuruvedellä. Matalan kynnyksen palvelua tarjolla perusterveydenhuollossa kuten päihdepsyykari.								
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	<p>Haasteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nuorten nuuskan käyttö on lisääntynyt, kannabis myönteisyys on lisääntynyt (käyttö, kokeilu + hyväksyttävyyys) • uusimpana huolenaiheena on esiintynyt nettiriippuvuus ja pelaaminen • aikuisväestössä osalla vahvat huumeet ja huumeiden välittäminen • päihteet ja mielenterveys aiheuttaa sairaspöissaoloja sekä ennen aikaista eläköitymistä • Työntekijöiden vaihtuvuus suurta <p>Onnistumiset/positiivista:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kunnassa on aktiivinen järjestötoiminta, joka tukee hyvinvointityötä • kunnassa toimii avoin lapsiperheiden kohtaamispaikka, joka perustuu MLL:n ja THL:n perhekeskusmallin kehittämiseen: Kiuruvedellä tiloissa 								

	<p>toimii mm.: päiväkotij, nuorisopalvelut, koululaisten ruokailut, kansalaisopiston pappamuskari.</p> <ul style="list-style-type: none"> • henkilöstön vaihtuvuudesta huolimatta vahvuudeksi nähdään toimiva monialainen yhteistyö kunnan sisällä ja eri toimijoiden välillä • kunnassa on lisätty positiivista tiedottamista, viestintää ja markkinointia sisäisesti sekä esimerkiksi sosiaalisen median välityksellä • ihminen kohdataan ihmisenä, palveluissa henkilökohtaistaminen etusijalla <p>Kaupunki huomioi jo nyt hyvinvointialue uudistukseen, mm. perhekeskusmallin kehittämisen ja sote-/hyvinvointipalvelujen roolitukset.</p>
THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä	<ul style="list-style-type: none"> - Lapset puheeksi -menetelmä: kyllä osittain - AUDIT-C ja mini-interventiot: kyllä - PAKKA-toimintamalli: ei - Nuorten interpersonaalinen ohjanta IPC-N: ei tietoa - Sijoita ja valmenna! IPS -toimintamalli -> tuetun työllistymisen palvelu: ei tietoa - Maistuva koulu -toimintamalli: osittain käytössä
Kehitettävää:	<p>Vanhemmuuden tukea tulee edistää erilaisin toimenpitein. Erityisen tuen perheitä on paljon. Haasteita aiheuttavat mm. päihteiden käyttö, arjen hallinnan puute sekä perhe- ja läheisväkivalta. Ympäri vuorokautinen päihdekuntoutus on haaste, sitä ei ole tarjolla kaupungin omana toimintana eikä ostopalveluna hankittavana.</p> <p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaivataan konkreettisia toimintamalleja sekä ajantasaisempaa tietoa mielenterveyden edistämiseksi • tiedon kulkua kunnan eri hallinnonalojen välillä tulisi edistää • kuntalaisten tiedon saantia kaupungin palveluista tulisi edistää • palautejärjestelmän kehittämistä tarvitaan
<p>Mieliteko-ohjelma Kiuruvedellä:</p> <p>Kiuruveden kaupungin kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 14 330 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1.11.2021 Mieliteko-ohjelma esittäytyi Kiuruveden kaupunginhallitukselle <p>Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. Toteutunut mm. seuraavat: <ul style="list-style-type: none"> ○ 16.5.2023 toteutettiin yhteistyössä kunnan sivistystoimen ja Luotsipajan kanssa luonnon ja liikunnan avulla mielen hyvinvointia edistävä valmennus, johon osallistui 10 henkilöä. 	

- Elintapavalmennusten kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia toteutuu Itä-Suomen yliopiston ja Savonian toteuttamana elintapainterventiona, johon rekrytoitiin pohjoissavolaisia henkilöitä 5–10/22 välisenä aikana. Elintapavalmennuksien esitteitä jaettu ruoka-apupisteellä 100 esitettä. Kiuruvedeltä ei ilmoittautunut henkilöitä. Tarkemmin muutosmatkasta voit lukea täältä [Tarjolla kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi)

Liikunta:

- Rauhalahdi Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko-ohjelma jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään. Kiertue alkoi Kiuruvedeltä, jossa muutosvalmentajamme jalkautuivat toritapahtumaan kohtaamaan asukkaita ja keskustelemaan liikunnan hyödyistä. Kiuruvedeltä nousi idea facebook-ryhmästä, joka järjestäisi yhteislenkkejä etänä. Ryhmä perustettiin ja se on toiminnassa edelleen. Tapahtumasta starttasi myös Mieliteko-matka -vlogi, jossa paikalla ollut hiihtäjälegenda Juha Mieta antoi vinkkinsä liikunnan aloittamiseen. Voit tutustua jaksoon täältä: Mielitekomatka - Kuinka kotisohvan kutsu kesytetään?

Kulttuuri:

Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Kiuruvedeltä osallistui Varapäre, 20 hlöä mukana.

Muu toiminta:

- tarjottu Profiam Oy:n toteuttamaa vanhemmuudentukipilottia Kiuruveden äitiys- ja lastenneuvoloille. Resurssisyistä eivät lähteneet mukaan.
- Perustettu moniammatillinen työryhmä kesällä 2021.
- Keväälle 2023 suunnittelimme työttömille tarkoitettua avointa avantouintitapahtumaa yhdessä Kiuruveden Ladun kanssa. Se jäi toteutumatta vähäisen osallistujamäärän vuoksi.
- Kuntakiertue musiikin siivittämänä 12.5.2023.

Sonkajärvi

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	3 841 3 777								
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-
2020	141	26	220	113	115	1902	762	392	170
2021	136	25	205	118	99	1841	776	405	172
Mielenterveysindeksi	2016: 133,3				2019: 146,5				
Työllisyys: 11/2022	Työvoima	Työttömät (M/N)		< 20		<25	>50	pitkäaik. työt.	
	1547	152 (101/51)		-		7	90	37	
Hyte+ept-työntekijöiden määrä 2021:	Hyte: nimetty on, ei resursoitu työaika, työllisyyskoordinaattori tekee oman työn ohessa Ept: nimetty on, ei resursoitu työaika, nuoris- ja liikuntasihtööri tekee oman työn ohessa								
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	yhteensä 4,6 htv. Hallinto ja koordinointi 1 htv., kuntakokeilu 0,6 htv., 2htv valmentajaa pajalla, ja 1htv nuorten työpajalla								
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	Palvelut toteutettiin Ylä-Savon soten alla ESH tasoissa. Päihde ja mt-palveluihin ei ole jonoja aikuisille. Matalan kynnyksen palvelua tarjolla perusterveydenhuollossa kuten päihdepsykkari.								
Pohdinta/yhteenvedo tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	Positiivista: <ul style="list-style-type: none"> - Jalokivi – mielen ja kehon hyvinvointiryhmä - nuorille mm. koulupsykkari, nuorisotyöntekijä - jalkautuva perhetyöntekijä -> mini-interventiot, palveluohjaus - asiakas siirretään palveluissa saattaen vaihtaen, kunnassa toteutuu monialainen asiakastyö - hankkeita paljon - vahva yhteistyö eri toimijoiden välillä, esim. tapahtumien järjestäminen - Sonkajärvellä mielenhyvinvointi on vahvuus, myötämielinen suhtautuminen erilaisille kokeiluille ja positiivinen asenne, esim. kokeiluhankkeet. Haasteet: <ul style="list-style-type: none"> - työajan riittämättömyys - nuorten kannabiksen käyttö, lastensuojelun tarve kasvanut 								

	<ul style="list-style-type: none"> - vanhempien osallistaminen ja osallistuminen nuorten ongelmien selvittämiseen heikkoa -> vastuuttomuus - maalaisyhteisöllisyys on hävinnyt - tietoa mt-palveluista on, mutta palveluiden piiriin ei pääse -> ei ole nuorisopsykiatria
THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä	<ul style="list-style-type: none"> - Lapset puheeksi -menetelmä: kyllä - AUDIT-C ja mini-interventiot: kyllä - PAKKA-toimintamalli: kyllä työryhmä tasolla - Nuorten interpersonaalinen ohjanta IPC-N: ei - Sijoita ja valmenna! IPS -toimintamalli -> tuetun työllistymisen palvelu: ei - Maistuva koulu -toimintamalli: kyllä, osittain käytössä
Kehitettävää:	<p>Eri toimijoiden välinen yhteistyö (järjestöt, hankkeet) on vahvaa. Kuitenkin toimijoiden välistä yhteistyötä tulisi edistää, vakiinnuttaa. Kuntalaisille tarjottavien yhteistoiminnallisten tilaisuuksien järjestäminen ja erilaiset asukaskyselyt tuottaisivat tietoa kunnan nykytilasta.</p> <p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mielenterveysvaikutusten (MIVA) ennakoarvioinnin kehittäminen • mielenterveystyön resursoinnin tarkastelu • kuntalaisten tiedon saantia kaupungin palveluista tulisi edistää • omaa kuntaa koskevan tiedon hankinnan edistäminen, ilmiölähtöinen tarkastelu eri toimijoiden kautta
<p>Mieliteko-ohjelma Sonkajärvellä:</p> <p>Sonkajärven kunnan kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 7 019 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 20.9.2021 Mieliteko-ohjelma esittäytyi Sonkajärven kunnanhallitukselle <p>Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. Toteutunut mm. seuraavat: <ul style="list-style-type: none"> • Sonkajärven Arjen Askelen, Päiväkeskus pysäkin ja kuntakokeilun kanssa suunniteltu ja toteutettu kolmen kerran valmennus: 26.1.2023 klo 9–11, Ke 8.2. klo 8–12, To 9.2 klo 8–12. Osallistujia valmennuksessa oli yhteensä 27 hlöä. • Elintapavalmennusten kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia toteutuu Itä-Suomen yliopiston ja Savonian toteuttamana elintapainterventiona, johon rekrytoitiin pohjoissavolaisia henkilöitä 5–10/22 välisenä aikana. Sonkajärveltä ei ilmoitautunut osallistujia. Tarkemmin muutosmatkasta voit lukea täältä Tarjolla kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia (mielitekopedia.fi) 	

Liikunta:

- Rauhalahdi Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko-ohjelma jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään. Sonkajärvellä RKM-Mielitekomatka toteutui kahden vlogijakson kautta. Jaksoissa Sonkajärveltä lähtöisin oleva savolaisuuteen ja murteisiin perehtynyt näyttelijä Santeri Niskanen analysoi savolaista luonteenlaatua ja sen yhteyttä puhumattomuuden kulttuuriin. Voit katsoa vlogi jaksot täältä: [Mielitekomatka-vlogi: Savolaisuus 1/2](#) ja [Mielitekomatka-vlogi: Savolaisuus 2/2](#)

Kulttuuri:

- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdysenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdysenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Kuopion kaupunginteatteri-mielitekopiiri toteutui 23.11.2022. Sonkajärveltä osallistuivat Arjen Askeleelta, kunnan työpajalta ja kuntouttavasta työtoiminnasta yhteensä 20 henkilöä. Näytöksenä Huomenna minä lähden musikaaliin.

Muu toiminta:

- Taidepolku toteutui 7.7.2022 yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa
- Kevät 2023 useita ryhmävalmennuksia tarjottiin eri toimijoille. Näistä toteutui Arjen askeleen kanssa Lohipilkki, jalkojenhoito ja mielitekopiiri keväällä 2023
- Kuntakiertue musiikin siivittämänä 26.5.2023

Kehukoppi:

- Kehukoppi on paikka, jossa asukkaat pääsevät ilahduttamaan kehuilla kaveria tai läheistä. Ihan ketä vaan tärkeää ihmistä. Kehukoppiin voi tulla kertomaan sen hyvän, mikä kasvotusten on jäänyt sanomatta. Kehukoppi toteutui Sonkajärven taikayössä 26.8.2022 sekä koko perheen luistelutapahtumassa jäähallilla 7.11.2022.

Vieremä

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	3 522 3 490								
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-
2020	159	31	247	114	114	1889	548	289	131
2021	152	30	259	104	115	1856	557	292	125
Mielenterveysindeksi	2016: 127,0				2019: 135,2				
Työllisyys: 11/2022	Työvoima	Työttömät (M/N)	< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.			
	1622	110 (65/45)	-	9	62	42			
Hyte+ept-työntekijöiden määrä 2021:	Hyte: kunnanjohtaja ja hallintojohtaja tekevät oman työnsä ohessa Ept: vapaa-aikaohjaaja tekee oman työnsä ohessa								
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	Työllisyshenkilömäärä on kaksi henkilöä: työllisyyskoordinaattori 1htv ja teknisen toimen ohjaaja. Lisäksi työllisyyden kuntakokeilun aikana yhden henkilön 0,5 htv työpanos.								
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	Palvelut toteuttiin Ylä-Savon soten alla ESH tasoisina. Päihde ja mt-palveluihin ei ole jonoja aikuisille. Matalan kynnyksen palvelua tarjolla perusterveydenhuollossa kuten päihdepsykkari.								
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	<p>Haaste:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nuorten päihteiden ongelmakäyttö - tyttöjen yksinäisyys ja ahdistuneisuus - lapsiperheiden vanhemmuus, tätä kehitettävä - Nuorille koulutustarjonta vähäistä <p>Positiivista:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kunta näkee mielen hyvinvointityön varsin kattavasti - nuorille tarjolla monenlaista tukea koulussa ja vapaa-ajalla - terveyskeskuksen toiminta hyvä, sitoutuneet työntekijät, asiakastuntemus - Vieremällä eskarista 9-luokalle saakka erityisopettaja vetää 1h/kk tunneja vuorovaikutustaitojen vahvistamista. - hyvinvointialueisiin siirtymistä on pohdittu ja osin valmistauduttu, arveluttavaa, mutta myös mahdollisuuksia <p>Toiveita, mietittäväksi, kehittämistä:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ammatillisen koulutuksen negatiiviset keskeytykset 								

	<ul style="list-style-type: none"> - Vieremällä voisi olla tilausta yhteisille elämäntapatalloille, jossa kiinnitetäisiin huomiota positiivisella tavalla elämänhallintaan, päihteisiin, ruokavalioon, liikuntaan ja positiiviseen elämän asenteeseen. - Nuorten harrastukset ja niiden organisointi tietoyhteiskunnassa. - Käytännön kampanjat, joilla voitaisiin kiinnittää huomiota positiivisella ja kannustavalla tavalla tupakoinnin ja päihteiden käytön vähentämiseen.
THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä	<ul style="list-style-type: none"> - Lapset puheeksi -menetelmä: kyllä - AUDIT-C ja mini-interventiot: ei - PAKKA-toimintamalli: kyllä - Nuorten interpersonaalinen ohjanta IPC-N: ei - Sijota ja valmenna! IPS -toimintamalli: tuetun työllistymisen palvelu: ei - Maistuva koulu -toimintamalli: ei
Kehitettävää:	<p>Asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseen tulisi löytää keinoja. On kerättävä tietoa kuntalaisilta, selvitettävä myös kuntalaisten halukkuus itse osallistua yhteisön kehittämiseen. Mitä kuntalaiset toivovat, millä keinoin tavoitettiin päästään.</p> <p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kunnan, yritysten ja yhdistystoimijoiden välisen yhteistyön edistäminen ja vakiinnuttaminen hyvinvointityön näkökulmasta • perheiden hyvinvointityöhön ja jaksamiseen tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota • kuntalaisille suunnattujen aloite- ja palautekanavien kehittäminen lisäävät kuntalaisten vaikuttamisen ja osallisuuden mahdollisuuksia
<p>MIELITEKO-OHJELMA VIEREMÄLLÄ: Vieremän kunnan kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 6 409 euroa.</p> <p>Mieliteko-ohjelma esittäytyi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 4.11.2021 hyvinvointityöryhmälle • 10.1.2022 Vieremän kunnanhallitukselle • 16.3.2022 Kylä- ja yhdistysparlamentille • 16.3.2022 Johtoryhmälle <p>Valmennukset ja tutkimuksellinen osio: Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. Toteutunut mm. seuraavat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mielenterveystaitojen valmennus suunniteltiin ja toteutettiin kahden kerran valmennuksena elo- ja lokakuussa 2022. Osallistujia valmennukseen oli 30 henkilöä. Mielenterveystaitojen valmennuksesta syntyi idea Koko kansan olohuoneesta Vieremällä Einarin puistossa kuukausittain kohtaamisia ja yhteisöllisyyttä edistämään. 	

- Elintapavalmennusten kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia toteutuu Itä-Suomen yliopiston ja Savonian toteuttamana elintapainterventiona, johon rekrytoitiin pohjoissavolaisia henkilöitä 5–10/22 välisenä aikana. Vieremältä ei ilmoittautunut henkilöitä. Tarkemmin muutosmatkasta voit lukea täältä [Tarjolla kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia \(mielitekopedia.fi\)](#)

Puhumattomuus:

- Mielitekopiiri toteutettiin Päihdepalvelu Pysäkin asiakkaille heinäkuussa 2022 päiväleirin yhteydessä. Päivä sisälsi mm. voimaannuttavaa valokuvausta. Osallistujia oli 23.

Liikunta:

- Rauhalahdi Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään. Liikkumalla hyvinvointia -yhteistyöpilotin merkeissä. Vieremällä toteutui Nuorille suunnattu liikunnallinen rasti. Vieremä oli myös osana Mielitekomatka -vlogia. [Mielitekomatka - Juuret ja siivet](#)

Kulttuuri:

- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Vieremän Pysäkin porukka osallistui Teatteri-Mielitekopiiri toimenpiteeseen. Osallistujia oli 20. Tapahtumasta tehtiin Mielitekopediaan juttu kuvineen. [Iso Iita kirkasti harmaan arjen \(mielitekopedia.fi\)](#)

Muu toiminta:

- Pop- up tapahtuma Vieremän S- marketissa syksyllä 2021
- Monialainen työryhmä aloitti toukokuussa 2022.
- "Tullaan tutuksi" Lukiolaisten tapahtuma toukokuussa 2022
- Koko kansan olohuone Einarin puistossa käynnistyi 13.10.2023. Toiminto on jatkunut säännöllisenä ja tavoittanut toukokuuhun 2023 mennessä lähes 400 kuntalaista.
- Kuntakiertue musiikin siivittämänä 26.5.2023

Kehukoppi:

Kehukoppi on paikka, jossa asukkaat pääsevät ilahduttamaan kehuilla kaveria tai läheistä. Ihan ketä vaan tärkeää ihmistä. Kehukoppiin voi tulla kertomaan sen hyvän, mikä kasvotusten on jäänyt sanomatta. Vieremällä kehu koppi näkyi ehkäisevän päihdetyön viikolla Rientolassa 9.11.2022.

Kaavi

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	2 807 2 778									
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-	
2020	93	22	143	85	84	1378	541	331	130	
2021	84	27	141	74	84	1350	527	370	121	
Mielenterveysindeksi	2016: 206,0					2019: 217,6				
Työllisyys:	Työvoima	Työttömät (M/N)	< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.				
11/2022	1054	120 (77/43)	-	-	65	37				
Hyte+ept-työntekijöiden määrä 2021:	Hyte:1 oman työn ohella (sosiaalijohtaja), ei resursoitua työaika Ept:1 oman työn ohella (palveluohjaaja), ei resursoitua työaika									
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	Työllisyydenhoitoa oman työn ohella hoitaa palveluohjaaja noin 10% työajasta ja vanhuspalvelujen sosiaalityöntekijä ehkä alle 5% oman työn ohella. Palveluohjaaja (sosiaalityössä) tekee sitä oman työn ohella yhdessä TE-asiantuntijan kanssa tarvittaessa. Työpajalla 1 yksilövalmentaja ja ½ pajaohjaaja. Hankkeessa yhteensä kolme työntekijää, josta asiakkaita ohjautuu työkyky- ja eläkeselvittelyihin. (hankerahoituksella ostetaan yksityiseltä).									
Hankkeitten lukumäärä 2021:	Omat			Useamman kunnan		Maakunnalliset				
	1			9						
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	Mielenterveys palvelut toteutettiin Kysterin alla. Mt-palveluihin jonotilanne on kohtuullisen hyvin hallinnassa ja varsinaista jonoa ei ole. Päihdepalvelut toteutetaan kunnan toimesta. Vastausta ei käytössä, selvittävää									
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	<p>Haaste: Työllisyyspalvelut lähes kokonaan hankkeiden varassa, asiakassuunnitelmia tekemättä, paljon puutteita lakisääteisissä velvoitteissa. Laajat ja vaativat työnsisällöt työntekijöillä, perehdyttämiselle ei ole aikaa. Työntekijöiden vaihtuvuus suurta, yhtenä tekijä noussut esille työpaikkakiusaaminen. Mielenterveyspalveluiden ja kunnan välinen yhteistyö toimii heikohkosti. Liikuntatoimen kokonaisvaltainen tarkastelu on tarpeellinen.</p> <p>Hyvää: yhteistyöverkko on toimiva, tulossa kuty omana toimintana. Peruspalvelut, kuten kauppa ja perusterveydenhuolto toimii. Nuorisotoimi toimii</p>									

	<p>hyvin, kun vakituisia työntekijöitä (nuoriso-ohjaaja, etsivä nuorisotyöntekijä). Lisäksi palkkatuella nuorisotyönvalvoja. Perjantaisin nuorten illassa saattaa käydä jopa 50-60 nuorta. Perhekeskusmalli on viritteillä ja se nähdään isona apuna vanhemmille.</p> <p>Kuntalaiset saaneet vaikuttaa kuntastrategiatyöskentelyyn.</p>
THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä	Ei saatu vastauksia lähetettyyn kyselyyn.
Kehitettävää:	Päihde- ja mielenterveysstrategian laatiminen nähdään yhdeksi kehittämisen osa-alueeksi. Henkilöstöresurssit ja osaaminen tulisi tarkastella ja saattaa tarpeen mukaiseksi. Vanhemmuuden tukeen ja kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota.

Mieliteko Kaavilla:

Kaavin kunnan kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 5 125 euroa.

- Mieliteko-ohjelman esittely Kaavin kunnanhallitukselle 25.10.2021.

Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:

- Mielenterveysjohtamisen kuntakäynti 16.11.2022.
- Savonian Mielenterveystaitojen valmennuksien sisältö on esitelty uudelle kunnanjohtajalle ja työntekijälle 16.12.2022.
- Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. Kaaville suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan kanssa kahden kerran mielenterveystaitojen valmennus toukokuussa 2023. Valmennukseen osallistui 14 henkilöä.

Puhumattomuus:

- Kaavi oli mukana pilotoimassa Mielitekopiiiriä, joka on yksi toimintamalli puhumattomuuden kulttuurin murtamiseen. Pilottiryhmässä keväällä 2022 mukana oli toimijoita järjestöistä ja kunnasta. Voit lukea lisää Mielitekopiiiristä: [Tule Mielitekopiiiriin murtaamaan puhumattomuuden kulttuuri Pohjois-Savossa \(mielitekocomedia.fi\)](https://mielitekocomedia.fi)

Liikunta:

- Rauhalampi Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään. Kaaville suunniteltu kokonaisuus peruuntui.

Kulttuuri:

- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vas-

tuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Kaavilta emme saaneet ehdotuksia.

Muu toiminta:

- Hankekontaktointit ja yhteistyö hankkeiden kanssa syyskuu 2021- 2022 Tuumasta toimeen ja Työtä ideasta
- Pop-Up-tapahtuma Kaavin nuorisotalolla 23.11.2021
- Yhteydenpito sosiaalijohtajan kanssa kuukausittain (työntekijän vaihdokseen saakka)
- Asukkaan kuuleminen ja tapaaminen. 10.6.2022 (pyyntö asukkaalta)
- Sosiaalijohtajan ja vs. kunnanjohtajan tapaaminen 10.6.2022
- Kuntakiertue musiikin siivittämänä 30.5.2023

Kehukoppi:

- Kehukoppi on paikka, jossa asukkaat pääsevät ilahduttamaan kehuilla kaveria tai läheistä. Ihan ketä vaan tärkeää ihmistä. Kehukoppiin voi tulla kertomaan sen hyvän, mikä kasvotusten on jäänyt sanomatta. Kaavilla kehuoppi ei toteutunut.

Varkaus

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	20 278 19 973									
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-	
2020	792	162	1089	590	612	10616	3579	1973	865	
2021	735	160	1061	583	587	10339	3607	2053	848	
Mielenterveysindeksi	2016: 139,2					2019: 158,5				
Työllisyys:	Työvoima	Työttömät (M/N)	< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.				
11/2022	8400	941 (603/338)	28	139	364	301				
Hyte+ept-työntekijöiden määrä 2021:	Hyte:1 Hyvinvointikoordinaattori 49% työaika, joka sisältää ept työn Vuonna 2023 100% hyte- ja ept-koordinaattori. Kaupungilla on myös osallisuuskoordinaattori 100% työajalla.									
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	Yhteensä 6,2 htv, josta työllisyyspalveluissa kuntouttavassa työtoiminnassa 4htv, TYP työssä 2,5htv ja työttömien terveystarkastukset 0,5htv Kunnassa on erikseen kulttuuri- ja osallisuuskoordinaattori. Hänen vastuulla on mm. järjestöyhteistyö.									
Hankkeitten lukumäärä 2021:	Omat			Useamman kunnan		Maakunnalliset				
	1			10						
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	Mielenterveys- ja päihdepalvelut toteutettiin Varkauden päihdekliniikalla. Kaikki lähetteet ja yhteydenotot käsitellään viikon sisällä. Mt-palveluissa keskimääräinen hoitoon pääsyaika on ollut 9 vuorokautta. Psykososiaalisen kuntoutuksen ja päihdeterapian paikkaa voi joutua odottamaan jotakin viikkoja.									
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	Hyvää: hyvinvointikoordinaattori työaika 49% ei ept, kouluissa kiusaamisen ehkäiseminen toiminut ja sitä jatkavat, mt- ja päihdepalvelut saman katon alla, hyvä yhteistyö, jalkautuva nuorten päihdetyö esim. kouluille, koulupudokkaista ottaa koppia psyk.sh. PAKKA toiminta lähtenyt hyvin käyntiin ja hytetyön uudet muodot (osallisuus eri tasoilla). Myös yhteistyö sotejärjestöjen kanssa on lähtenyt liikkeelle. Raittiiden nuorten määrä noussut, nuuskaaminen vähentynyt. Nuorten työpajatoiminta hyvä. Huonoa: Huolena kännykkäsukupolvi, jonka vuoksi ei olla läsnä lapsen varhaisessa vaiheessa. Erotusdiagnostista osaamista tarvitaan. (esim. psykiatria /muistisairaus). Nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömien määrä.									

	<p>Mielenterveysongelmien vuoksi työkyvyttömät. Mt ja päihdetyö pirstaloitunut ja koordinaatio puuttuu. Nuorten ahdistuneisuus. Huumekekoilut nuorilla. Vähävaraisten lapsiperheiden määrä > ongelmat kasaantuvat</p>
<p>THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lapset puheeksi -menetelmä: kyllä - AUDIT-C ja mini-interventiot: kyllä, muttei systemaattisesti kaikissa toimipisteissä - PAKKA-toimintamalli: kyllä - Nuorten interpersonaalinen ohjanta IPC-N: kyllä, kuraattorit koulutettu - Sijoita ja valmenna! IPS -toimintamalli -> tuetun työllistymisen palvelu: ei - Maistuva koulu -toimintamalli: nykytilakartoitus tehdään, joitain osioita käytetään, varsinaisena toimintamallina ei käytössä
<p>Kehitettävää:</p>	<p>Mielenterveyden ja päihteidenkäytön kokonaiskuva on koettu puutteelliseksi. Tiedon keruu, tavoitteiden ja vastuiden strateginen asettaminen, mittaristojen ja seurantatiedon kehittäminen ovat tarpeellisia.</p> <p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuntalaisten tiedon saantia kaupungin palveluista tulisi edistää • omaa kuntaa koskevan tiedon hankinnan edistäminen, ilmiölähtöinen tarkastelu eri toimijoiden kautta, mukaan lukien kaupungin eri hallinnonalat • tiedolla johtamista tulee edistää • eri päätöksentekoelementtien vapaamuotoisten tilaisuuksien järjestäminen, joissa ilmiölähtöinen käsittelytapa • päätösten ja käytäntöjen yhteensovittaminen tehokkaammin
<p>Mieliteko-ohjelma Varkaudessa:</p> <p>Varkauden kaupungin kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 36 885 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ohjelman esittely kunnanhallitukselle 4.10.2021 <p>Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. Toteutunut mm. seuraavat: <ul style="list-style-type: none"> • 27.3.2023, toteutettiin Perheentalon vauvaryhmä. Tukea jaksamiseen, liikunta ja uni + rentoutus olivat aiheina. Osallistujia 11 henkilöä. • huhtikuussa 2023 toteutettiin kunnan hyte- ja osallisuuskoordinaattoreiden ja liikuntatoimen kanssa lähiluontoa ja liikkumista edistävä mielen hyvinvoinnin valmennus, jota oli tarkoitus markkinoida Varkaus-korttilaisille, mutta markkinointi ei lopulta onnistunut. Osallistujia oli 6 henkilöä. 	

- Varkauden Wasteryn kanssa suunniteltiin ja toteutettiin toukokuussa vastaava lähiluontoa ja liikkumista edistävä mielen hyvinvoinnin valmennus, jota markkinoitiin myös kunnan toimesta. Osallistujia oli 18 henkilöä.
- Elintapavalmennusten kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia toteutuu Itä-Suomen yliopiston ja Savonian toteuttamana elintapainterventiona, johon rekrytoitiin pohjoissavolaisia henkilöitä 5–10/22 välisenä aikana. Varkaudesta ei ollut osallistujia. Tarkemmin muutosmatkasta voit lukea täältä [Tarjolla kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi)

Ryhmävalmennukset työttömille

- Keväällä 2023 toteutettiin useita ryhmävalmennuksia työttömille yhteistyössä eri toimijoiden kautta. Raportti luettavissa [Työttömien toimintaryhmät \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi). Esimerkkejä toteutuneista työttömille suunnatuista Yhdessä kokien -ryhmistä alla:
 - Mielitupa (osallistujia 15) ja Varkauden seudun omaishoitajat ry (osallistujia 10)

Liikunta:

- Liikkumalla hyvinvointia -yhteistyöprojekti jalkautui Kangaslampipäivänä lypsyjakkaraneidon SM-kilpailut 2.7.2022 liikunnan ilosanomaa edistämään.

Kulttuuri:

- UIT johtoryhmäpilotti, mukana kaksi viranhaltijaa kaupungilta
- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Teatteri + mielitekopiiri toteutui 15.12.2022 klo 12. Mukana olivat Tenho ryhmä ja Varkauden pajan kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat.

Vanhemmuuden tuki pilotti

- Pilotin tavoitteena oli vahvistaa vanhemmuutta ja vanhempien mielen hyvinvointia yksilöllisesti, tutkimustietoon nojautuen. Pilotti loi myös uudenlaisen toimintamallin. Varkauden lastenneuvola osallistui pilottiin, yksi perhe palvelussa mukana. Palautepalaverissa joulukuussa 2022 palaute oli sekä perheiltä että palveluntuottajalta hyvin positiivista. Profiam laati palvelusta raportin sekä toimintamallin, joka vietiin tiedoksi keväällä 2023 Pohjois-Savon hyvinvointialueelle. Koordinaattori on laatinut prosessiraportin, joka luettavissa: [Valoaarkeen-pilottiprosessiraportti.pdf \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi)

Muu toiminta:

- Hyvän elämän asuinympäristö työpaja 12.8.2021
- Hankekontaktointit ja yhteistyö hankkeiden kanssa 2021-2022
- Seppä-työhönvalmennus hankkeen tapaaminen 2.3.2022 Marika Huttunen

- Yhdistystalo Warikko tapaaminen (Varkauden seudun sosiaali- ja terveystyöryhmät ry) 2.3.2022
- Osallistuminen tiedotustilaisuuteen 2.3.2022 Hyvinvointikeskus Aalto (Mieliteko-ohjelman nopea esittely tilaisuudessa oleville yhdistysten henkilöstölle)
- Yhteistyö työllisyyspalvelun Pia Hedmanin kanssa ja hyvinvointikoordinaattori Sari Markkasen kanssa, palaverit, sähköpostit ja puhelut.
- Taidetyöpaja Varkaudenseudun omaishoitajille ja ko. henkilöt osallistuivat 24.5.2023 järjestettyyn Hyvän Mielen osoitus -tapahtumaan. Tämä oli osa Mieliteon kevään 2023 kuntakiertuetta.
- Osallistuminen keväällä 2023 Hurraa Ura -rekrytapahtumaan.

Kehukoppi:

- Kehukoppi on paikka, jossa asukkaat pääsevät ilahduttamaan kehuilla kaveria tai läheistä. Ihan ketä vaan tärkeää ihmistä. Kehukoppiin voi tulla kertomaan sen hyvän, mikä kasvotusten on jäänyt sanomatta. Varkaudessa kehu koppi on näkynyt seuraavissa paikoissa:
 - 9.9.2022 klo 15–18 Kehukoppi Varkaus-päivät Varkauden kirjastolla.
 - 6.10.2022 klo 9–12 Kehukoppi Hyvinvointivirtaa päivässä

Leppävirta

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	9 402 9 280								
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-
2020	417	68	581	286	279	4806	1615	946	404
2021	408	85	539	288	259	4723	1583	986	409
Mielenterveysindeksi	2016: 123,0				2019: 123,2				
Työllisyys:	Työvoima	Työttömät (M/N)	< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.			
11/2022	4034	308 (199/109)	6	36	163	119			
Hyte+ept-työntekijöiden määrä 2021:	Hyte: Sivistysjohtaja toimii oman työn ohella hyvinvoinninjohtajana Ept: työryhmä koottu 2019								
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	1 (2 jos lasketaan henkilöstöpäällikkö työllisyyspalveluiden esimiehenä, ei osallistu asiakastyöhön). Kaksi sosiaalityöntekijää, joiden työnkuvaan sisältyy työllisyyspalveluiden tehtäviä sosiaalityön näkökulmasta								
Hankkeitten lukumäärä 2021:	Omat		Useamman kunnan			Maakunnalliset			
	0		10						
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	Mielenterveyspalvelut tuotti Kysteri. Jonotilanteesta kysyttäessä vastausta ei saatu.								
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	<p>Haaste: Nuorten miesten huonovointisuus ja työttömyys, pitkäaikaistyöttömyys etenkin 50 v ja vanhemmilla, syrjäytyminen kylille, lasten (alle 18 v) päihteidenkäyttö, päihteiden välittäminen, iäkkäiden yksinäisyyden kokemukset.</p> <p>Hyvä: Lasten hyvinvointiin on monin eri tavoin panostettu, lasten huostaanotot ja kodin ulkopuolelle sijoittaminen huomattavasti vähäisempää, kuin muualla. Suunnitteilla perhekeskusmalli. Näkevät liikunnan, kulttuurin, kylien ja muunkin kansalaistoiminnan erittäin tärkeänä kunnan palvelujen voimavaksi ja vahvistavaksi tueksi. Leppävirran kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta onkin jakanut suurehkon rahallisen avustuksen näiden tukemiseen. Liikunta edistää terveyttä ja mielenterveyttä, joten samojen hyvinvointia tukevien asioiden ympärillä olemme. Valmisteilla kiusaamisen vastainen ohjelma ja hakeneet rahoitusta koulutsempparitoimintaan. Panostettu lasten hyvinvointiin.</p>								

THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä	<ul style="list-style-type: none"> - Lapset puheeksi -menetelmä: kyllä - AUDIT-C ja mini-interventiot: ei varmaa tietoa - PAKKA-toimintamalli: kyllä - Nuorten interpersonaalinen ohjanta IPC-N: ei varmaa tietoa - Sijoita ja valmenna! IPS -toimintamalli -> tuetun työllistymisen palvelu: ei varmaa tietoa - Maistuva koulu -toimintamalli: ei varmaa tietoa
--	---

Mieliteko-ohjelma Leppävirralla:

Leppävirran kunnan kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 17 107 euroa.

- Ohjelman esittely kunnanvaltuutetuille 20.10.2021 klo 16:30

Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:

Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. Toteutunut mm. seuraavat:

- ti 21.3 klo 12-15 ja ti 28.3 klo 12-15 toteutettiin kahden kerran mielenterveystaitojen valmennukset yhdessä mielenterveysyhdistys Reimarin kanssa. Osallistujia oli 14hlöä. Aiheena elintapojen vaikutus mielen hyvinvointiin sekä sosiaalisten tilanteiden kohtaaminen.
- Elintapavalmennusten kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia toteutuu Itä-Suomen yliopiston ja Savonian toteuttamana elintapainterventiona, johon rekrytoitiin pohjoissavolaisia henkilöitä 5–10/22 välisenä aikana. Leppävirralta ei ollut osallistujia. Tarkemmin muutosmatkasta voit lukea täältä [Tarjolla kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi)

Liikunta:

- Rauhalampi Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään Liikkumalla hyvinvointia -yhteistyöpilotin merkeissä. Mielitekomatka vlogissa ääneen pääsi Aino Kannianen jaksossa [Mielitekomatka - Kenen reppua kannat?](#)

Kulttuuri:

- Leppävirran kunta osallistui UIT johtoryhmäpilottiin. Sitoutuminen oli loistavaa useamman kokoontumiskerran kokonaisuuteen.
- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Leppävirralta tuli ehdotus osallistujista, mutta toteutus ei yrityksistä huolimatta onnistunut.

Muu toiminta:

- Yhteydenpitoa hankkeen aikana on pidetty eri viranhaltijoiden kanssa henkilövaihdokset huomioiden. Tahot mm.: sosiaalityö johtava sos.tt. Liisa Kallunki, Hyte-yhdyshenkilöt Inna Kääriäinen, Inka Luostarinen
- Verkostoituminen Paula Koponen asukaskoordinaattori tapaaminen 7.6.2022
- Lukiolaisten Mielipäivä 25.1.2023 yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.
- Kuntakiertue musiikin siivittämänä 31.5.2023

Kehukoppi:

- Kehukoppi on paikka, jossa asukkaat pääsevät ilahduttamaan kehuilla kaveria tai läheistä. Ihan ketä vaan tärkeää ihmistä. Kehukoppiin voi tulla kertomaan sen hyvän, mikä kasvotusten on jäänyt sanomatta. Leppävirralla kehu koppi on näkynyt seuraavissa paikoissa: Kehukoppi Mielen valo -tapahtumassa 21.11.2022.

Joroinen

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	4689 4624								
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-
2020	201	41	293	150	131	2412	847	449	165
2021	215	30	278	138	139	2351	829	476	168
Mielenterveysindeksi	2016: 84,6				2019: 90,1				
Työllisyys:	Työvoima	Työttömät (M/N)	< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.			
11/2022	2021	139 (96/43)	-	6	78	25			
Hyte+ept-työntekijöiden määrä 2021:	Hyte: 1 oman työn ohella (hyvinvointipäällikkö) Ept: 1 oman työn ohella sos.tt. 5% (vuoden 2023 alusta nuorisotyöntekijä)								
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	3 ohjaajaa, lisäksi sosiaalitoimen sosiaaliohjaaja tekee työllisyystyötä. Työpajatoiminta 25 paikkaa pajalla.								
Hankkeitten lukumäärä 2021:	Omat		Useamman kunnan			Maakunnalliset			
			7						
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	Mielenterveys- ja päihdepalvelut toteutettiin Varkauden päihdekliniikalla. Kaikki lähetteet ja yhteydenotot käsitellään viikon sisällä. Mt-palveluissa keskimääräinen hoitoon pääsyaika on ollut 9 vuorokautta. Psykososiaalisen kuntoutuksen ja päihdeterapian paikkaa voi joutua odottamaan jotakin viikkoja.								
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	<p>Hyvää: Rohkeus puhua oikeilla termeillä ja oikeilla sanoilla riittävän varhain. Huolen puheeksi otto tehdään riittävän ajoissa.</p> <p>Kunnassa satsataan niin sanottuun perustyöhön, kuten äitiysneuvola, koulut, kerhotoiminnan järjestäminen, liikuntapalvelut. Kuntaan on palkattu vuonna 2017, liikunnanohjaaja 100 % työajalla, joka järjestää liikuntaryhmiä lapsista ikäihmisiin. Liikuntaneuvoja on mukana asevelvollisuuslain mukaisissa kutsunnoissa. Joroinen tarjoaa kutsuntoihin osallistuville vuoden ajaksi kuntosalikortin ja liikuntaneuvontaa. Joroisissa ei ole työllisyshankkeita. Siellä on mm. työpaja, joka on tarkoitettu kaiken ikäisille työttömille. Työntekijöiden vaihtuvuus kunnassa vähäistä.</p>								

	<p>Etsivä nuorisotyön saattaen vaihtaen työ toimii, ongelmaksi ei koidu tietoturva asiat. Valmistautuvat hyvinvointialueen muutoksen mm. suunnittelemalla työnsisältöjä. TE-palvelut heikentyneet. Kuntouttavan työtoiminnan paikkoja liian vähän.</p> <p>Asiakkaan prosessit lähtevät käyntiin saman tien (joustavuus, työntekijän työnkuva laaja).</p> <p>Päihdeasiakkaat kokevat, etteivät saa apua pelkästään keskustelun kautta. Päihdepalvelujen koetaan toimivan hyvin Varkauden kanssa.</p> <p>Huonoa:</p> <p>Psykologin palvelut aikuisille puuttuvat. Pitkät jonot psyk. tutkimuksiin, mikä taas pitkittää työkykyyn liittyviä hoitoja. Paljon yksinäisyyttä. Vähän kolmannen sektorin toimijoita. Asiakkaat roikkuvat asiakkuudessa, kun ei ole jatkopolkuja. Päivätoiminta puuttuu. Päihdekoulutusta tarvittaisiin.</p>
THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä	<ul style="list-style-type: none"> - Lapset puheeksi -menetelmä: kyllä - AUDIT-C ja mini-interventiot: kyllä - PAKKA-toimintamalli: kyllä - Nuorten interpersonaalinen ohjanta IPC-N: ei tietoa - Sijoita ja valmenna! IPS -toimintamalli -> tuetun työllistymisen palvelu: kyllä - Maistuva koulu -toimintamalli: kyllä
Kehitettävää:	<p>Henkilöstöresurssit ovat vähäiset, jolloin organisaatio on haavoittuva esimerkiksi työntekijöiden poissa ollessa. Yhteistyötä eri hallinnonalojen ja muiden toimijoiden kanssa tulee kehittää ja edistää. Henkilöstöjohtamista tulisi kehittää.</p> <p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • henkilöstöresurssien tarkastelu mielenterveyspalvelujen osalta nähdään tarpeellisena • yhteistyön kehittäminen hyvinvointialueen kanssa • kuntalaisten tiedon saantia kaupungin palveluista tulisi edistää • tiedon käsittelyyn ja jakamiseen tarvitaan henkilöstöresurssia lisää • kuntalaisten osallistamisen kehittäminen, mm. erilaiset kyselyt, SOME ja jalkautuminen asukkaiden pariin • tiedolla johtamista tulee edistää
<p>Mieliteko-ohjelma Joroisissa:</p> <p>Joroisten kunnan kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 8 579 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ohjelman esittely kunnanhallitukselle 20.9.2021 <p>Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. Toteutunut mm. seuraavat: 	

- 19.1.2023. Työpajalaiset. Mielen terveystaidot teemoina ravitsemus sekä itsestä huolehtiminen. Osallistujia yhteensä 18 hlöä.
- 19.1.2023 Ukrainalaisille toteutettiin mielen terveystaitojen valmennus, johon osallistui 2 henkilöä.

Ryhmävalmennukset työttömille

- Keväällä 2023 toteutettiin ryhmävalmennuksia työttömille yhteistyössä eri toimijoiden kautta. Raportti luettavissa [Työttömien toimintaryhmät \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi). Esimerkkejä toteutuneista työttömille suunnatuista Yhdessä kokien -ryhmistä alla:
 - 24.5.2023 Kotkan majalla yhteistyössä nuorisotyön ja mielen terveystyön kanssa kevättapahtuma. Osallistujia oli yli kolmekymmentä.

Liikunta:

- Rauhalahdi Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään Liikkumalla hyvinvointia -yhteistyöpilotin merkeissä. 21.5.2022 RKM-Mielitekomatka – vlogi toteutettiin Vuoden liikuttavin kunta -kansanjuhlan yhteydessä. Vlogissa ääneen pääsi joroislähtöinen laulaja Viivi. Jakson aiheena oli nuorten elämä pienellä paikkakunnalla ja samassa jaksossa oli mukana myös abiturientteja Keiteleeltä. Jakso on nähtävissä täällä: [Mielitekomatka - Juuret ja siivet](#)

Kulttuuri:

- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Kuopion kaupunginteatteri-mielitekopiiri toteutui 23.11.2022, mukana Joroisista työpajalaisia n. 20 hlöä.

Muu toiminta:

- 9.11.2021 Pop-Up- tapahtuma S-marketin tiloissa
- Mieliteko-ohjelma mukana hyvinvointisuunnitelmassa
- Yhteydenpito kuukausittain hyte, sosiaaliohjaaja, sos.tt: kuulumiset ja suunnittelu
- Ept ja mpt viikot 2022 -ei tapahtumaa, johon Mielitekoa olisi toivottu mukaan
- Kuntakiertue musiikin siivittämänä 31.5.2023

Yhteistyö:

Kunnasta yhteydenottoja hankkeen suuntaan jonkun verran. Yhteistyö Joroisten kanssa on sujunut mallikkaasta ja yhteistyö on ollut saumatonta. Mieliteko-ohjelmasta tarjottuihin mahdollisuuksiin, toimenpiteisiin ja kysymyksiin on reagoitu ja niitä on otettu vastaan kunnan eri toiminnoissa. Mieliteko-ohjelmaan on suhtauduttu erittäin positiivisesti kunnan eri palveluissa. Joroinen on myös muistanut Mieliteko-ohjelman ja tarjonnut aktiivisesti Mieliteko-ohjelmalle vaikuttamisen, näkymisen ja toiminnan paikkoja

Siilinjärvi

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	21 251 21 293									
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-	
2020	1374	292	1844	894	795	11522	2614	1452	464	
2021	1333	302	1842	906	782	11467	2636	1524	501	
Mielenterveysindeksi	2016: 104,1					2019: 111,5				
Työllisyys: 11/2022	Työvoima	Työttömät (M/N)	< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.				
	9966	637 (393/244)	12	77	236	225				
Hyte+ept-työntekijöiden määrä:	Hyte: 100% Hyvinvointisuunnittelija Ept: 100% EPT-koordinaattori									
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	Aikuissosiaalityö: 4 (1 osa-aikainen, 1 täyttämättä, haussa) Työllisyyspalvelut: kunnan puolella 2, TE 4 (Te-toimiston puolella vajausta 1,4 hlö), tulossa yksi lisää MT-palvelut: 9,8htv									
Hankkeitten lukumäärä 2021:	Omat			Useamman kunnan			Maakunnalliset			
	3									
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	Toteutettiin kunnan omana toimintana. Mielenterveyspalveluihin hoitajalla 6 vko ja psykologille 8 vko jono. Päihdepalveluista lupasi toimittaa tilastot: ei ole vielä tullut.									
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	Haasteet: -Mt- ja päihdepalvelujen ongelmana eri yksiköissä olo -epäselvyyttä roolituksissa ja mt-palveluiden jonot. Pääsääntöisesti yhteistyö kunnan sisällä toimii, joskin päihdepalveluiden osalta haastetta. -Esihenkilöiden substanssiosaamista kaivataan. Ehkäisevää päihdetyötä ei ehditä tekemään palveluissa ja toisaalta ehkäisevä päihdetyö (täysiaikainen työntekijä) ei näy työntekijöille eri palveluissa. Myös työntekijöiden poissaolot/vaihtuvuus vaikuttaa negatiivisesti työn tekemiseen. Resurssipula työntekijöiden osalta. -Hyvinvointisuunnittelijan työnkuvan määrittely puuttuu. -Palveluiden pirstaleisuus ja sisäisen viestinnän ongelmat. -Kunnasta puuttuu matalan kynnyksen työtoiminta.									

	<p>- Huoli on nuorista ja myös entistä nuoremmista lapsista. Oppilashuolto kannattelee perheitä.</p> <p>Onnistumiset:</p> <p>-Ammattitaitoiset työntekijät sekä työryhmätyöskentely. -Yhteistyö toimii kunnan eri toimijoiden välillä. Toimijoita on paljon ja yhteistyötä tehdään laajasti. -Hyvinvointineuvolassa on kaksi psykiatrista sairaanhoitajaa, jotka on kohdennettu ainoastaan nuorille. Toimivat myös kouluilla. Kuraattorit erikseen ja heitä tulee lisää ensi vuoden puolella. Myös varhaiskasvatukseen tulee eskareissa kiertävä kuraattori.</p> <p>Jalokivi:</p> <p>On panostettu 100 % ept-koordinaattoriin ja hyvinvointisuunnittelijaan. EPT:n osalta ratkaiseva tekijä oli tehty selvitys, jolla saatiin päättäjät tietoisiksi nuorten päihdeongelman laajuudesta ja panostuksen tarpeesta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • EPT-koordinaattorin asiakkaana myös työyhteisöt, perheet, nuoret. • Kouluilla esim. Hyvän elämän eväät -oppitunteja alakouluilla (ei niinkään puhuta päihteistä, vaan luodaan pohjaa ettei päihteille tulisi tarvetta), Yläkoululaisille tema/tapahtumapäiviä esim. Poliisin kanssa yhteistyössä. • Työyhteisöt: OHR:iin kutsutaan mukaan ja on tiiviisti mukana niissä. Sotepuolen yksiköt, lääkäreille esim. pitänyt infoa mitä lääkkeitä Siilissä väärinkäytetään, hoitajille myös. Lastensuojelussa ja sosiaalipuolella päihteidenkäytön tunnistamista ja puheeksi ottoa.
<p>THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lapset puheeksi -menetelmä: kyllä - AUDIT-C ja mini-interventiot: kyllä - PAKKA-toimintamalli: kyllä - Nuorten interpersonaalinen ohjanta IPC-N: kyllä - Sijoita ja valmenna! IPS -toimintamalli: tuetun työllistymisen palvelu: ei - Maistuva koulu -toimintamalli: kyllä
<p>Kehitettävää:</p>	<p>Neuropsykiatrisen valmennuksen (NEPSY) koulutuksen lisääminen laajemmin henkilöstölle nähdään tarpeellisena. Nuorten työpajatoiminnan pitkäjänteinen kehittäminen vastaisi osaltaan nuoriin kohdistuviin haasteisiin.</p> <p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • henkilöstöresurssien tarkastelu mielenterveyspalvelujen osalta nähdään tarpeellisena

- ilmiönä mielenterveys tulee huomioida entistä vahvemmin kunnan toiminnassa, tavoitteiden ja vastuiden selkeyttämiselle nähdään tarvetta
- mielenterveysvaikutusten arvioinnin (MIVA) vahvempi huomioiminen päätöksenteossa
- selkeämpää tietoa ja tiedon kulkua tulee edistää päätöksentekijöille
- kuntalaisten tiedon saantia kaupungin palveluista tulisi edistää, mm. palautekanavat
- kuntalaisten osallistamisen edistäminen asioiden valmistelussa, esim. kyselyt
- vertailutiedon hyödyntäminen suhteessa muiden kuntien ja organisaatioiden palvelujen kehittämisessä

Mieliteko Siilinjärvellä

Siilinjärven kunnan kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 38 673 euroa.

- Mieliteko-ohjelman esittely pidettiin Siilinjärven kunnan päättäjille 27.9.2021.

Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:

- Savonian Mielenterveysosaamisen ja mielenterveysjohtamisen valmennusta tarjottu viranhaltijoille ja luottamushenkilöille syyskausi 2022. Savonian Mielenterveysjohtamisen valmennuksissa ensimmäinen tapaaminen toteutettiin kasvotusten jokaisessa kunnassa. Valmennuksen muut osiot on toteutettu verkossa Teams-yhteyden kautta. Siilinjärvi on ollut mukana valmennuksissa. Kaksi kokoontumista on toteutettu marraskuussa 2022 ja kolmas valmennuskerta ajoittuu joulukuulle 2022.
- Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. Toteutunut mm. seuraavat:
 - 11.10.2022, 3.11.2022, 1.12.2022. Ruoka- ja puhdistuspalvelujen esihenkilöt. Aiheina muutoksen hallinta ja muutoksessa selviäminen, Mihin itse voin vaikuttaa? sekä rentouttava liikunta. Osallistujia yhteensä 29 henkilöä.
 - Huhti-toukokuussa 2023 Siilinjärven Perheentalon kanssa suunniteltiin ja toteutettiin kolme ryhmävalmennuskertaa sekä kaikille yhteinen luontokerta mielen hyvinvoinnin edistämiseksi ja vanhemmuuden tukemiseksi. Osallistujia oli 8-24 hlöä/kerta. Luontokerran toteutuksesta syntyi yhdessä Siilinjärven kunnan kanssa idea pysyvästä Hyvän mielen polusta Siilinjärvellä, joka on suunniteltu yhteistyössä ja mahdollinen toteutus olisi syksyn 2023 aikana.
 - Suunniteltu ja toteutettu kahden kerran mielen hyvinvoinnin valmennus, 25.4.2023, Kanavatien kodalla ja 23.5 Sulkavan sillalla. Viadian, Tukeva-säätiön, työllisyyspalveluiden kautta markkinoitu. Osallistujia oli 7-10 henkilöä/kerta. Aiheina luonto ja eläimet hyvinvoinnin edistäjinä.
- Elintapavalmennusten kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia toteutuu Itä-Suomen yliopiston ja Savonian toteuttamana elintapainterventiona, johon rek-

rytoitiin pohjoissavolaisia henkilöitä 5–10/22 välisenä aikana. Siilinjärveltä ei ollut osallistujia. Tarkemmin muutamatkasta voit lukea täältä [Tarjolla kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia \(mielitekopedia.fi\)](#) Kevään 2023 aikana valmennuksen verkon kautta tapahtuva versio tullaan avaamaan kaikkien asukkaiden saataville.

Ryhmävalmennukset työttömille

- Keväällä 2023 toteutettiin ryhmävalmennuksia työttömille yhteistyössä eri toimijoiden kautta. Raportti luettavissa [Työttömien toimintaryhmät \(mielitekopedia.fi\)](#). Esimerkkejä toteutuneista työttömille suunnatuista Yhdessä kokien -ryhmistä alla:
 - Vamoksen nuorten aikuisten ryhmä (suljettu) osallistui 25.4.2023 ohjattuun rentoutukseen ja räätälöityyn valmennuspäivään Kuopion kaupunginteatterilla. Työttömistä koostuva ryhmä pääsi päivän aikana tutustumaan teatterin ammatteihin ja kuulemaan koulutusvaihtoehtoista. Keväällä 2023 suunniteltiin useita työttömille tarkoitettuja avoimia ryhmämuotoisia tilaisuuksia (Oman osaamisen tunnistaminen, talviuinti) eri toimijoiden kanssa, jotka jäivät toteutumatta vähäisen osallistujamäärän vuoksi markkinoinnista huolimatta.

Puhumattomuus:

- Siilinjärvi oli mukana pilotoimassa Mielitekopiiriä, joka on yksi toimintamalli puhumattomuuden kulttuurin murtamiseen. Pilottiryhmänä toimi Siilin nuorten nuortenaikuisten ryhmä maaliskuussa 2022. Lisäksi Mielitekopiiri on toteutettu huhtikuussa 2022 Siilinjärven Tapaamossa. Voit lukea lisää Mielitekopiiristä: [Tule Mielitekopiiriin murtamaan puhumattomuuden kulttuuri Pohjois-Savossa \(mielitekopedia.fi\)](#)
- Mielitekopiiri on toteutunut hyvinvointiryhmän tapaamisessa 12/2022

Liikunta:

- Rauhalahdi Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään Liikkumisella hyvinvointia -yhteistyöpilotin merkeissä. Siilinjärven osalta jakautuminen tapahtui huhtikuussa 2022 kunnassa järjestetyn kulttuurikävelyn yhteydessä.

Kulttuuri:

- UIT johtoryhmäpilotti, Siilinjärvi osallistui pilottiin, jossa useampia ryhmätapaamisia.
- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Siilinjärveltä Kulttuurilla hyvinvointia -pilottiin osallistui vajaan 20 henkilön ryhmä marraskuussa 2022.

Osallisuus:

- Osallistuvan budjetoinnin pilottikokeilu Siilinjärven kunnan digiosallisuustiimin kanssa (digiosallisuuden edistäminen ja osallistuvan budjetoinnin kokeilu digitaalista osallistumista hyödyntäen). Tämä kokonaisuus mukana myös valtakunnallisessa Sitra Lab 4- muutosohjelmassa, jossa yhteisenä tavoitteena on kehittää uusia kunnallisen osallistumisen uusia keinoja yhteisen muutosohjelman aikana. Digitaalisia osallisuuden käyttöliittymiä ei ole Pohjois-Savon kunnissa juuri käytössä.

Prosessiin osallistuneet kuntalaiset: Alustalle rekisteröityneitä käyttäjiä oli 612. Ideoita alustalle saatiin 122 kpl, joista 41 kpl päätyi äänestykseen. Äänestyksessä annettiin 433 ääntä. Äänestyksen perusteella toteutukseen vuosina 2023-2024 etenee neljä kuntalaisten jättämää ideaa: 1) Panninniemen ympärivuotinen lenkkipolku, 2) Retkiluistelu-rata Siilinlahdelle/Kevättömälle, 3) Leikkitelinetorille 4) Ilmaista liikuntaa eri-ikäisille lapsille ja nuorille.

Tiedot kyselyistä tms., vastaajien määrä: Osana muutosohjelmaa selvitettiin kuntalaisten, päättäjien ja esihenkilöiden näkemyksiä kuntalaisten osallisuudesta ja osallistumismahdollisuuksista sähköisillä kyselyillä keväällä 2023.

Kuntalaiset: Osallisuusindikaattori THL, n=154

Päättäjät ja esihenkilöt: asenteita ja arvoja kartoittava kysely, n= 40.

Kunta toistaa kyselyt jatkossa säännöllisesti.

Muu toiminta:

- Yhteistyötä on tehty hyte-koordinaattorin ja ept-koordinaattorin kanssa melko tiiviisti
- Mieliteko popup MT-viikolla S-marketissa 10/2021
- Osallistuimme 6.6.2022 Torisport tapahtumaan, jossa toteutimme mm. asukaskyselyä. Vastauksia saimme 32 henkilöltä.
- Kuntakiertue musiikin siivittämänä 15.5.2023

Yhteistyö:

- Yhteistyö Siilinjärven kanssa on sujunut mallikkaasta ja yhteistyö on ollut saumatonta. Mieliteko-ohjelmasta tarjottuihin mahdollisuuksiin, toimenpiteisiin ja kysymyksiin on reagoitu ja niitä on otettu vastaan kunnan eri toiminnoissa. Mieliteko-ohjelmaan on suhtauduttu erittäin positiivisesti kunnan eri palveluissa.

Rautalampi

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	3 121 3 033								
Ikärakenne: 2020 2021	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-
	101 97	27 21	168 169	116 105	100 111	1440 1424	612 600	349 358	140 148
Mielenterveysindeksi	2016: 193,6				2019: 129,9				
Työllisyys: 11/2022	Työvoima	Työttömät (M/N)	< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.			
	1 171	96, (65/31)	0	6	55	22			
Hyte+ept-työntekijöiden määrä 2021:	<p>Hyte: Hyte-koordinaattorilla 10% työajasta.</p> <p>Ept: Koordinaattorilla 4-8h/kk. Ept-työryhmässä koulut (opettajien edustaja), neuvola, mt-keskuksesta sairaanhoitaja, nuorten työpajan ohjaaja, sosiaalityöntekijä, etsivä nuorisotyöntekijä, Inna ja Anne, kouluterveydenhoitaja, kehitysvamma puolelta henkilö, seurakunnan edustaja. Lisäksi tarvittaessa kutsuttavia henkilöitä</p>								
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	<p>Palvelut toteutettiin Sisä-Savon kuntayhtymässä (Suonenjoen kanssa).</p> <p>Mt+päihde: Kaikki lähetteet ja yhteydenotot käsiteltiin viikon sisällä saapumisesta eli kiireettömän hoidon tarpeen arviointi toteutuu hyvin.</p> <p>Työllisyys: Joka kolmas viikko TE-palveluiden ihminen jalkautui. Tiivis yhteistyö (lähes päivittäinen yhteydenpito) kunnan oman työllisyyshenkilön kanssa. Työpajalla oma ohjaaja: Nuorten työpaja ja työikäisten työpaja -kuntouttavaa työtoimintaa. 1,5 työntekijää molempiin ryhmiin.</p>								
Hankkeitten lukumäärä 2021:	Omat			Useamman kunnan		Maakunnalliset			
	1								
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	<p>Hyvää:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Palveluihin pääsee hyvin joko Rautalammilla tai Suonenjoella. - Saa keskittyä ydintehtäväänsä asiakaslähtöisesti - kunnan yleinen henki tukee tätä. Hyviä tyyppejä töissä kautta koko kunnan siitä näkökulmasta, että ohjaavat ihmisiä eteenpäin - Sivistyspuolella talousarvion yhtenä mittarina on työhyvinvointi. Kunta ollut aktiivinen tämän suhteen. Parin minuutin kysely kerran kuukaudessa. - Lape on tosi hyvin käytössä varhaiskasvatuksessa. - Vahvuutta vanhemmuuteen, eroryhmät, neuvokasperhe käytössä. Kykyviisari ei organisoidusti, mutta soveltaen. 								

	<p>Haasteita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Asenneilmapiiri, tullaan ihan liian myöhään hakemaan apua - Kuvitellaan, että ollaan lintukodossa, vaikka joka toisessa mökissä vedetään kannabista. Nuoria tulee myös paljon lukioon muualta ja ovat oman onnensa nojassa kaukana kotoa, mahdollisesti jo ongelmia on tullessa ja sitten ne kasvaa. - Ylisukupolvisuus - Tavoite on, että kaikki läpäisevää olisi ennaltaehkäisevyys. Että millä tahansa luukulla voisi ottaa asian kuin asian puheeksi. Tätä jonkin verran on, mutta myös pienen paikkakunnan haaste - Pelkoa leimaantumisesta ja toisaalta voi olla tuttu henkilö tiskin takana. - Työaika ei yhdellä riitä, vaan se tahtotilan mukainen että kaikki tekee olisi se ihanne. - Ohut vanhemmuus näkyy. - Päihdenaiset. Eivät tule avun piiriin yhtä helposti kuin miehet – leiman palko? - Vanhempien kanssa syrjässä asuvat alkoholisoituneen aikamiespojat (ja -tytöt). Huoli-ilmoituksiin puututaan. - Lääkäreiden vaihtuvuus. Mielenterveyskeskus ei ole aloitteellinen asiakkaiden suuntaan. Hoitoon pääsy on välillä hankalaa. Voi mennä kuukausikin, että asiakas ei saa palvelua, vaikka olisi hoitosuunnitelma. <p>HYTE-suunnitelman painopisteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hyvä mielenterveys - kestävä kehitys päätöksenteossa - kuntalaisten osallisuus
<p>THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lapset puheeksi -menetelmä: kyllä - AUDIT-C ja mini-interventiot: kyllä - PAKKA-toimintamalli: ei, PAKKA-verkoston kuuluvat - Nuorten interpersonaalinen ohjanta IPC-N: kyllä - Sijoita ja valmenna! IPS -toimintamalli: tuetun työllistymisen palvelu: ei - Maistuva koulu -toimintamalli: ei
<p>Kehitettävää:</p>	<p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • päättäjien, työntekijöiden ja asukkaiden tietoisuutta ja ymmärrystä tulee edistää
<p>Mieliteko Rautalammissa</p> <p>Rautalammin kunnan kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 5 603 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mieliteko-ohjelman esittely pidettiin Rautalammin kunnan päättäjille huhtikuussa 2022. 	

Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:

- Savonian Mielen terveyystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. Rautalammin valmennusten kohderyhmiksi ovat valikoituneet pienten lasten vanhemmat ja työpaja-toiminnan osallistujat. Toteutunut mm. seuraavat:
 - 2.11.2022 Rautalammin työpaja. Aiheena muutoksen vastaanottaminen ja hallinta. Osallistujia 2 hlöä.
 - 30.11.2022 Perhekerho. Osallistujia 10 hlöä.
 - 30.11.2022 Rautalammin työpaja. Peruttu, ei osallistujia.
- Elintapavalmennusten kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia toteutuu Itä-Suomen yliopiston ja Savonian toteuttamana elintapainterventiona, johon rekrytoitiin pohjoissavolaisia henkilöitä 5–10/22 välisenä aikana. Rautalammilta ei ollut osallistujia. Tarkemmin muutosmatkasta voit lukea täältä [Tarjolla kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi)

Liikunta:

- Rauhalampi Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko-ohjelma jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään. Rautalammin osalta jalkautuminen tapahtui vlogi-jakson toteuttamisen merkeissä keväällä 2022. [Mielitekomatkan kolmannessa jaksossa seikkaillaan Rautalammin \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi)

Kulttuuri:

- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Rautalammilta ei tullut ehdotuksia ryhmistä.

Osallisuus:

- Rautalampi (osallistuva budjetointi analogisena prosessina). Oppimisprosessi ja konkreettisen toimintamallin luominen kuntalaisten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien edistämisestä sekä kuntalaisten asiantuntijuuden vahvistumisesta kunnallisessa päätöksenteossa. Rautalammin osallistuvassa budjetoinnissa kuntalaisia haastettiin pohtimaan yhdessä, millaisilla toimenpiteillä nuorten, alle 29-vuotiaiden hyvinvointia voitaisiin edistää. Taustalla oli ajatus siitä, että turvaamalla nuorten hyvinvointia, turvaamme myös aikuisten hyvinvointia tulevaisuudessa. Kokeilu toteutettiin kunnan ja Mieliteko-ohjelman yhteistyönä, mukana oli myös nuorisovaltuuston nykyisiä ja entisiä edustajia. Kokeilussa hyödynnettiin jalkautuvaa työtä, paperisia- ja sähköisiä lomakkeita sekä työpajatyöskentelyä.

Prosessiin osallistuneet kuntalaiset: Kuntalaiset jättivät yli 100 ideaa, n. 100 paperisella lomakkeella ja 14 sähköisellä lomakkeella. Työpajoihin osallistui noin 30 kuntalaista. Äänestykseen osallistui 160 kuntalaista. Äänestyksen perusteella toteutukseen eteni kaksi kuntalaisten jättämää ehdotusta: Nuokun kehittäminen yhdessä nuorten kanssa

ja toiminnan laajentaminen sekä monipuolistaminen sekä ulkokuntosalin perusparannus/laajennus.

Tiedot kyselyistä tms., vastaajien määrä: Rautalammilla toteutettiin osallisuus- ja hyvinvointikysely ennen kokeilun aloittamista syksyllä 2022 ja kokeilun jälkeen keväällä 2023.

Muu toiminta:

- Mieliteko PopUp S-marketissa 10/2021
- Kuntakiertue musiikin siivittämänä 22.5.2023

Kehukoppi:

- Kehukoppi on paikka, jossa asukkaat pääsevät ilahduttamaan kehuilla kaveria tai läheistä. Ihan ketä vaan tärkeää ihmistä. Kehukoppiin voi tulla kertomaan sen hyvän, mikä kasvotusten on jäänyt sanomatta. Rautalammilla kehu koppi ei toteutunut.

Suonenjoki

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	6 931 6 891								
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-
2020	303	63	410	185	208	3502	1221	716	323
2021	291	64	409	199	179	3481	1214	751	303
Mielenterveysindeksi	2016: 183,9				2019: 182,7				
Työllisyys:	Työvoima	Työttömät (M/N)	< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.			
11/2022	2 855	216 (127/89)	0	21	79	35			
Hyte+ept-työntekijöiden määrä 2021:	<p>Hyte: Hytekoordinaattorin tehtävät kaiken muun ohessa. Ei resursoitu vaan siinä samalla toisella kädellä.</p> <p>Ept: yhdyshenkilö on nimetty, ei tarkkaan resursoitua työaikaa. EPT-työryhmässä: Sari Kärkkäinen, Niina Miilunpohja, vanhuspalvelukoordinaattori, vakajohtaja, etsivänuorisotyöntekijä, mt-keskuksen psykiatrinen sairaanhoitaja, Kangasaho Kaisa; Nuorten paja (Riveria ry)</p> <p>Työkuormaa molemmilla koordinaattoreilla hirveästi ja harmittaa, että yhteistyötä ei ehdi paljon tekemään.</p>								
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	<p>Palvelut toteutettiin Sisä-Savossa.</p> <p>Mt+päihde: Kaikki läheteet ja yhteydenotot käsiteltiin viikon sisällä saapumisesta eli kiireettömän hoidon tarpeen arviointi toteutui hyvin.</p>								
Hankkeitten lukumäärä 2021:	Omat		Useamman kunnan			Maakunnalliset			
	1								
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	<p>Työikäisten päihteiden käyttö ei näy katukuvassa, vaikka näkyy tilastoissa. Mt-potilaita meillä on paljon – heidän saavuttaminen ja kuntouttaminen haaste</p> <p>Helmiä:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poikkeuksellisen tasokkaat mielenterveys- ja päihdepalvelut: erikoislääkäri, erikoistuvallääkäri ja päihdepuolelle ostopalvelulääkäri. - Peruspalvelut kunnossa. Äätiysneuvola, lastenneuvola, päihdepalveluja ei löydy - läheteellä Kuopioon (ostopalveluna). - Palvelut samalta luukulta. Ei lähetepakkoa, vaan matalalla kynnyksellä avun piiriin. - DKT-hoito-ohjelman käytössä yksi harvoista pienistä kunnista. Koko sote-henkilöstä koulutettu tähän (DKT) 								

	<ul style="list-style-type: none"> - Tyhyyn panostetaan mahdollistamalla liikuntapalvelujen käyttöä maksutta. - Työllisyyspalveluiden ryhmätoiminta Vanhamäen luomutilalla <p>Haasteita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Järjestöpuolella kehitettävää. Kokonaisuudessa olisi tarkastelun paikkaa kaupungin ja järjestöjen välisen yhteistyön näkökulmasta. - Rekrytointi vaikeaa - päihteet yhä nuorempina ja päihteiden moninaistuminen. - Ongelmat samoissa perheissä sukupolvesta toiseen. - Kun saisi luotua semmoisen rytmityksen ja linjakkuuden hyte-työhön, että ne synkkaisi. Vaatisi ison työpanoksen. Haluaisi kehittää sellaisen hallintoalueet läpäisevän hyvinvointinäkökulman, että kaikkia osa-alueita voisi tarkastella samasta kulmasta. Tämä helpottaisi kaikkien työtä - Hyvinvointityö kuuluu kaikille, mutta jonkun sitä orkesteria pitäisi soittaa. (koordinaattorin reurssit hajallaan moneen suuntaan) - Leimaantumisen pelko: naapurikunnasta joskus joku soittaa ja pyytää päästä palveluihin, kun ei omassa kunnassa ilkeä. - Ehkä hyvinvointialue voi vastata tähän ongelmaan. - Jos olet keski-ikäinen tai ikääntyvä ja yksin, niin mitäpä muuta tekisit kuin tarttuisit pulloon – lapsiperheille hyvin tarjolla kaikkea, mutta muiden osalta ei yhteisöjä, joihin kiinnittyä ja tuntea osallisuutta. - Osallistavuutta edistävän toiminnan kehittäminen kaupungista puuttuu. - Jalkautuva ajattelu puuttuu – priorisoitu terapiasuhteet. Ne, jotka ei niistä hyödy jää vaille apua. Ei haluta liikkua asiakkaiden luo omasta toimistosta. - Kolmas sektori puuttuu. - Segregaatio – asutetaan huono-osaiset 10km päähän palveluista vanhaan teollisuustaaajamaan. Trokarien paratiisi. - Avopalvelut ei ole riittävät. Kerran viikkoon juttelu hoitajan kanssa ei riitä. AA-kerho näyttäytyy sisäpiirinä - vaihtuuko porukka ollenkaan? Vertaistukiryhmiä kaivattaisiin. Ja tukiasumismahdollisuus puuttuu. Kuntouttavan työtoiminnan paikka löytyy, mutta vahvempi asumisen ja avohuollon tuki puuttuu. Jää niin vahvasti oman kaveriporukan kanssa. - Terveystuollossa on työnjako-ongelmia ja kuka maksaa, tämmöistä hännänvetoa on, vaikka ihmisten välillä on yhteistyö hyvää. <p>Toiveita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Matalan kynnyksen säilyminen hyvinvointialueelle siirtyessä. Että samalta luukulta saisi edelleen sekä päihde-, että mt-palvelut
--	---

	<p>Ihannemaailma:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ihmiset ei aristelisi hakeutua avun piiriin, palvelut pysyisi - Tuttuusongelmaan vastaaminen hyvinvointialueen myötä - ei tarttis mennä oman paikkakunnan työntekijän puheille - Ihmiset on tottuneet ajatukseen, että ei sosiaalitoimisto kuitenkaan ehdi auttaa – jos isompien hartioiden myötä saataisiin tähän muutosta ja myös ihmiset hoksaamaan se mahdollisuus. - Ettei kynnys hakea apua sosiaalitoimistosta olisi niin korkea, että pitää elää 90 vuotta (kuten eräs asiakas) ennen kuin kehtaa apuun tarttua.
<p>THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä</p>	<p>Ei saatu vastauksia kyselyymme.</p>
<p>Kehitettävää:</p>	<p>Henkilöstöjohtamisen kehittäminen nähdään tärkeänä kehittämisen kohteena. Haasteiden varhaiseen tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen nähdään koulutustarpeita. Tietoa tarvitaan enemmän kunnan strategisista linjauksista koskien mielenterveyden edistämistä.</p> <p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • päihde- ja mielenterveysongelmien ymmärryksen lisääminen ja keinovalikoima tarvitsee lisäosaamista • mielenterveysasioista tulisi saada systemaattisemmin tietoa. Ilmiölähtöistä tietoa tarvitaan lisää kuntaorganisaation sisällä sekä päätöksentekijöiden suuntaan. • mielenterveysvaikutusten arvioinnin (MIVA) vahvempi huomioiminen päätöksenteossa, vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden osoittaminen nähdään tärkeänä • kuntalaisten tiedon saantia kunnan palveluista tulisi edistää, mm. palautekanavat • kuntalaisten osallistaminen tulisi olla systemaattisempaa, esim. kyselyt, tapaamiset, vaikutusmahdollisuudet • vertailutiedon hyödyntäminen suhteessa muiden kuntien ja organisaatioiden palvelujen kehittämisessä
<p>Mieliteko Suonenjoella</p> <p>Suonenjoen kaupungin kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 12 695 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mieliteko-ohjelman esittely pidettiin Suonenjoen kaupungin päättäjille 11.10.2021. <p>Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. Toteutunut mm. seuraavat 4.5.2023 toteutettu Suonenjoella yhteistyössä Viadian kanssa mielenterveystaitojen valmennus, johon osallistui 5 henkilöä. 	

Puhumattomuus:

- Suonenjoella järjestettiin loppuvuodesta 2022 kaksi Mielitekopiiriä. Piirit kokoontuivat Rivertechin tiloissa ja mukana oli työpajatoiminnan asiakkaita sekä Tapaamolta mukaan tulleita henkilöitä. Mielitekopiiri on yksi toimintamalli puhumattomuuden kulttuurin murtamiseen. Voit lukea lisää Mielitekopiiristä: [Tule Mielitekopiiriin murtamaan puhumattomuuden kulttuuri Pohjois-Savossa \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi)

Liikunta:

- Rauhalahti Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko-ohjelma jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään. Suonenjoen osalta jalkautuminen tapahtui vlogijakson toteuttamisen muodossa kesällä 2022. [Mielitekomatkalla tehdään nyt juhannustaikoja \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi)

Kulttuuri:

- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Suonenjoelta ei esitetty ryhmiä pilottiin.

Muu toiminta:

- Mieliteko Pop up S-marketissa 10/2021
- Seurakunnan kanssa suunniteltu päihdeleiri elokuussa 2022 ei toteutunut.
- Monialainen työryhmä kokoontui syksyllä 2022 suunnittelemaan toimenpiteitä työttömien ryhmien tavoittamiseksi Suonenjoella.
- Kuntakiertue musiikin siivittämänä 22.5.2023

Kehukoppi:

- Kehukoppi on paikka, jossa asukkaat pääsevät ilahduttamaan kehuilla kaveria tai läheistä. Ihan ketä vaan tärkeää ihmistä. Kehukoppiin voi tulla kertomaan sen hyvän, mikä kasvotusten on jäänyt sanomatta. Suonenjoelle Kehukoppi ei toteutunut.

Tuusniemi

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	2 433 2 420								
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-
2020	68	21	115	69	50	1220	519	270	101
2021	66	12	120	61	62	1188	530	274	107
Mielenterveysindeksi	2016: 222,1				2019: 209,7				
Työllisyys:	Työvoima	Työttömät (M/N)	< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.			
11/2022	899	97 (56/41)	0	5	54	46			
Hyte+ept-työntekijöiden määrä 2021:	Hyte&Ept: Vapaa-aikasihteeri koordinoi ja vastaa hyvinvointikertomuksesta ja –suunnitelmasta. Vähän harmaita, vaikeasti laskettavia tunteja - Noin 10% hyvinvointiin ja 5% ept:hen. Päättyö liikunta, kulttuuri, järjestötyötä.								
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	Aikuissosiaalityöntekijän työpanoksesta 0,1 htv työllisyystyötä. Muutoin kunnassa ei ole palkattua työvoimaa työllisyyden hoitoon. Ei työllisyyskoordinaattoria. Viadia hoitaa vaikeasti työllistettyjä – vaikea terveys- tai muu tekijä. Kuntouttavaa työtoimintaa esim. kirpparilla (kaikenikäisiä työikäisiä, pääasiassa nuoria) TE-palvelut Kuopiossa. Kuopio tuottaa terveyspalvelut ja mielenterveyspalvelut. Terapia järjestetään niin, että tiettyinä päivinä on vastaanotot. Ja palvelut toteutetaan täällä Tuusniemellä.								
Hankkeitten lukumäärä 2021:	Omat		Useamman kunnan			Maakunnalliset			
	0								
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	Jonotilanteesta ei vastausta osastonhoitajalta. Palvelut Kuopion palveluiden alla.								
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	Haasteita: <ul style="list-style-type: none"> - nuorten, työikäisten ja eläköityneiden alkoholin käyttö, johon usein liittyy mt-ongelmaa - Syrjäytyminen syrjäseudulla on hyvin erilaista kuin syrjäytyminen kaupungissa: ei välttämättä juoksevaa vettä, sisävessaa tai edes sähköä. Ei naapureita. Matkaa kymmeniä kilometrejä palveluihin. - Paljon toimijoita - vähän yhteistyötä (esim. 6 erillistä eläkeläisjärjestöä) 								

	<ul style="list-style-type: none"> - Pienessä kunnassa yksikin ihminen voi vaikuttaa paljon – esim. Takavuosisien ryöpsähdys nuorten huumeiden käytössä yhden karismaattisen nuoren peesissä. - Ikääntyvien alkoholi- ja mt-ongelma: alkoholi vapaa-ajanharrastuksena -> työkyky menee --> työkyvyttömyyseläke --> lisää alkoholia ja mieli-alaongelmia <p>Hyvin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - päteviä työntekijöitä, joustava organisaatio, järjestöt toimivat - Asiat kunnan puolella etenee nopeasti, ei turhaa byrokratiaa ja pompotelta. <p>Jalokivi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallisuuden ja osallistamisen lisääminen nähtiin tärkeänä. Helmi-esimerkkinä Tuikku ry:n yksi tapa osallistaa ja aktivoida: jos joku jäsen haluaa mennä esimerkiksi Outokumpuun uimahalliin, maksaa yhdistys matkat ja liput mikäli henkilö saa houkuteltua neljä muuta autokyytiinsä samalle reissulle.
THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä	<ul style="list-style-type: none"> - Lapset puheeksi -menetelmä: ei tietoa - AUDIT-C ja mini-interventiot: ei tietoa - PAKKA-toimintamalli: kyllä - Nuorten interpersonaalinen ohjanta IPC-N: ei tietoa - Sijoita ja valmenna! IPS -toimintamalli, tuetun työllistymisen palvelu: ei tietoa - Maistuva koulu -toimintamalli: ei tietoa
Kehitettävää: nämä nousseet esille eri kyselyissä ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa	<p>Rekrytoinnin haaste on tunnistettu eri hallinnonaloilla, kuten työllisyyspalvelut ja varhaiskasvatus. Yhteistyön edistäminen kunnan eri hallinnonalojen sekä eri toimijoiden välillä nähdään tarpeellisenä. Mielenterveyden ja päihteidenkäytön stigmatisoinnin vähentäminen on välttämätöntä palveluihin hakeutumisen ja ohjautumisen vuoksi.</p> <p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ajantasaisen tiedon kokoaminen ja jakaminen henkilöstölle, kunnan eri toimijoille sekä kuntalaisille, esimerkiksi sosiaalisen median kautta ja järjestämällä infotilaisuuksia • asukkaiden osallisuuden lisääminen mm. kyselyt, keskustelutilaisuudet • keinoja henkilöstön hyvinvoinnin kohentamiseen
<p>Mieliteko-ohjelma Tuusniemellä:</p> <p>Tuusniemen kunnan kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 4 466 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mieliteko-ohjelman esittely pidettiin Tuusniemen kunnan päättäjille 4.10.2021. 	

Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:

- Savonian Mielenterveysosaamisen ja mielenterveysjohtamisen valmennusta tarjottu vi-
ranhaltijoille ja luottamushenkilöille syyskausi 2022. Savonian Mielenterveysjohtamisen
valmennuksissa ensimmäinen tapaaminen toteutettiin kasvotusten jokaisessa kun-
nassa. Valmennuksen muut osiot on toteutettu verkossa Teams-yhteyden kautta.
Tuusniemi on ollut mukana valmennuksissa.
- Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. Teemaksi on
yhdessä kunnan työntekijöiden kanssa valittu elintavat. Valmennukset toteutetaan asu-
kaspinnassa Tuusniemellä- maaliskoukokuussa 2023. Toteutunut mm. seuraavat:
 - Suunniteltu ja toteutettu kolmen kerran valmennus: 17.3.2023, 14.4.2023,
12.5.2023. Yhteistyössä mt-yhdistyksen ryhmäläiset, mt-neuvolan asiakkaat, so-
siaalisen kuntoutuksen ryhmäläiset. Aiheena elintavat ja mielen hyvinvointi.
Osallistujia oli 7-8 henkilöä/kerta.
- Elintapavalmennusten kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia toteu-
tuu Itä-Suomen yliopiston ja Savonian toteuttamana elintapainterventiona, johon rek-
rytöitiin pohjoissavolaisia henkilöitä 5–10/22 välisenä aikana. Tuusniemeltä ei ollut
osallistujia. Tarkemmin muutosmatkasta voit lukea täältä [Tarjolla kahdeksan viikon
muutosmatka kohti mielen hyvinvointia \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi) Kevään 2023 aikana val-
mennuksen verkon kautta tapahtuva versio tullaan avaamaan kaikkien asukkaiden saa-
taville.

Puhumattomuus:

- Tuusniemi oli keväällä 2022 mukana pilotoimassa Mielitekopiiriä, joka on yksi toiminta-
malli puhumattomuuden kulttuurin murtamiseen. Marraskuussa 2022 muutosvalmenta-
jamme oli mukana käynnistämässä miesten keskusteluryhmää Tuusniemellä. Ensim-
mäisellä kokoontumisella hyödynnettiin Mielitekopiirin formaattia. Ryhmän juurruttami-
nen jatkuu joulukuussa. Voit lukea lisää Mielitekopiiristä: [Tule Mielitekopiiriin murta-
maan puhumattomuuden kulttuuri Pohjois-Savossa \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi)

Liikunta:

- Rauhalampi Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko-ohjelma jalkautui maakun-
nan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään. Tuusniemellä muutosvalmentajamme jal-
kautui pitämällä puheenvuoron järjestöfoorumissa keväällä 2022. Lisäksi Tuusniemellä
toteutettiin vlogi-jakso, joka on kerännyt paljon kiitosta puhuttelevuudellaan. Voit tu-
tustua jaksoon täältä: [Mielitekomatka -podcastissa pohditaan kiirettä ja itsensä lop-
puunpolttamista \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi)

Kulttuuri:

- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaatto-
reilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vas-
tuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjoh-
tajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mie-
lestään ansainneet kulttuurielämyksen. Tuusniemeltä kulttuurielämykseen osallistuu

noin 25 hlö ViaDian työpajalta ja Mielenterveysyhdistys Tuikuista marraskuussa 2022. Näytöksenä oli komedia Iso Iita.

- Elokuva: Huhtikuussa 2023 Tuusniemellä kuvattiin kauhuelokuvaa Rotkolaakson maisemissa. Mieliteon muutosvalmentajat olivat mukana kahtena päivänä pitämässä yllä nuotiota ja keskustelemassa hyvinvoinnista osallistujien kanssa.

Muu toiminta:

- Profiam Oy:n toteuttamaa Vanhemmuuden tuki pilottia tarjosimme Tuusniemen neuvolalle, ei henkilöresursseja lähteä mukaan. Profiam laatii palvelusta raportin sekä toimintamallin, joka pyritään jalkauttamaan kaikkiin Pohjois-Savon kuntiin hyvinvointialueen kautta. Koordinaattori on laatinut prosessiraportin, joka luettavissa: [Valoarkeen-pilot-tiprosessiraportti.pdf \(mielitekopedia.fi\)](#)
- Mieliteko Popup K-marketin pihalla 10/2021
- Kuntakiertue musiikin siivittämänä 30.5.2023

Yhteistyö:

Yhteistyö Tuusniemen kanssa on sujunut mallikkaasta ja yhteistyö on ollut saumatonta. Mieliteko-ohjelmasta tarjottuihin mahdollisuuksiin, toimenpiteisiin ja kysymyksiin on reagoitu ja Mieliteko-ohjelmaan on suhtauduttu erittäin positiivisesti. Arvokkaita hetkiä yhteistyön kanalta ovat olleet *säännölliset puolen tunnin teams-tapaamiset* noin 1-2 kuukauden välein.

Lapinlahti

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	9 358 9 247								
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-
2020	430	80	646	340	316	4875	1584	753	334
2021	402	98	608	345	311	4791	1564	802	326
Mielenterveysindeksi	2016: 137,8				2017-2019: 143,7				
Työllisyys: 11/2022	Työvoima	Työttömät (M/N)	< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.			
	4072	370 (235/135)	9	32	174	124			
Hyte+ept-työntekijöiden määrä 2021:	Hyte: 50% työaika Ept: Koordinaattoria ei ole ja yhdyshenkilöä ei ole nimetty Hyte ja osallisuuskoordinaattori 100% vuoden 2023 alusta.								
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	Sosiaalityössä kaikkiaan noin 10 hlö, yhdellä 2 pv/vko TYP-työtä Etsivä nuorisotyö 1 hlö Kunnan työllisyyspalveluissa 4 hlö (lisäksi TE 2) Mt-palveluissa: 8 (sis. psykologin ja perhetyön) Päihdepalveluissa: 2 (ostopalveluna Toku ry)								
Hankkeitten lukumäärä kunnassa 2021:	Omat		Useamman kunnan			Maakunnalliset			
	-		4			6			
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	Päihdepalveluihin (ostopalvelu) jonotusaika oli 1-7 arkipäivää (ajankohdasta riippuen) ja keskimääräinen jonotusaika oli neljä arkipäivää. Mt-neuvolassa jonotilanne vaihteli. Jonotusaika mielenterveysneuvolaan 2 – 5 vk (Lapinlahden ja Varpaisjärven toimipisteet) /aikuiset. Psykologin jonot noin 2 kk. Lisänä käytetty ostopalvelua, johon jono joistakin viikoista kahteen kuukauteen.								
THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä	<ul style="list-style-type: none"> - Lapset puheeksi -menetelmä: kyllä - AUDIT-C ja mini-interventiot: kyllä - PAKKA-toimintamalli: kyllä - Nuorten interpersonaalinen ohjanta IPC-N: kyllä - Sijoita ja valmenna! IPS -toimintamalli: tuetun työllistymisen palvelu: ei - Maistuva koulu -toimintamalli: ei 								

<p>Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa hankkeen alussa:</p>	<p>Haasteet: Päihteet näkyvät kylän raitilla Mt-palveluissa haastetta -ei esimiestä, näkyy yhteistyön hankaluutena kunnan sisällä.</p> <p>Onnistumiset: Palvelut toimivat ihan hyvin, ovat kunnan omaa toimintaa. Yhteistyö eri palvelualueiden välillä toimii kunnan sisällä.</p> <p>Pitäjäntupa, jossa työllisyyden palvelut ovat myös kuntouttavaa työtoimintaa ja nuorten työpaja. Kuntouttavan työtoiminnan paikkoja tarjolla hyvin.</p> <p>Liikkumiseen satsataan kunnassa monella eri tavalla -erilaisia malleja käytössä, ilmaiset harrastuspaikat, järjestötoimijoiden yhteistyö ja aktiivisuus on positiivista. Hyte työn merkitys nähdään kunnassa ja siihen on panostettu.</p> <p>Toiveet: Yhteistyön lisääminen ja verkostojen vahvistaminen toiveena kuntatasolla. Esimiestyön kehittäminen ja siten palveluiden laadun parantaminen. Ept koordinaattorin saaminen/nimeäminen ja ennaltaehkäisevän työn merkityksen tekeminen selvemäksi työntekijöille.</p> <p>Jalokivi: kunnan palveluista ruokahävikin jako ja aktiivinen järjestökenttä</p>
<p>Kehitettävää:</p>	<p>Henkilöstöjohtamisen, mielenterveysjohtamisen ja henkilöstön osaamisen kehittäminen nähdään tärkeinä kehittämisen kohteina. Tiedon kulua kuntalaisten, luottamushenkilöiden, kunnan työntekijöiden sekä kunnan eri toimijoiden välillä tulee edistää.</p> <p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mielenterveyden edistämisestä tulisi saada tiiviisti ajantasaista, ilmiölähtöistä sekä tutkittua tietoa • kunnan eri hallinnonalojen välisen tiedon jakamista tulisi edistää • kuntalaisten osallistaminen tulisi olla systemaattisempaa, esim. kyselyt, yhteistyö järjestöjen ja yritysten kanssa • vertailutiedon hyödyntäminen suhteessa muiden kuntien ja organisaatioiden palvelujen kehittämisessä
<p>Mieliteko kunnassa 2021-2023</p> <p>Lapinlahden kunnan kuntaosuus Mieliteon taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 17 015 euroa.</p>	

- Mieliteon esittely Lapinlahden kunnanvaltuustolle lokakuussa 2021
- Osallistuvan budjetoinnin esittely 2/22
- 2/22 strategia työpaja (verkko)

Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:

- Savonian Mielenterveysosaamisen ja mielenterveysjohtamisen valmennusta tarjottu viranhaltijoille ja luottamushenkilöille syyskausi 2022. **Mielenterveysosaamisen** valmennukset kuntien kaikille työntekijöille. Osallistujia on ollut myös Lapinlahdelta. **Mielenterveysjohtamisen** valmennuksissa ensimmäinen tapaaminen toteutettiin kasvotusten jokaisessa kunnassa. Valmennuksen muut osiot on toteutettu verkossa Teams-yhteyden kautta. Lapinlahti on ollut mukana valmennuksissa.
- Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. Toteutunut mm. seuraavat:
 - mielenterveysviikolla pidettiin avoin valmennus marraskuussa 2022 kirjastolla, aiheena hyvän arjen perusta, paikalle ei tullut osallistujia
 - Savonian sosiaalialan opiskelijat jalkoutuivat ehkäisevän päihdetyön teemalla työikäisten pariin Lapinlahdella ja jututtivat ihmisiä päihdeettömyyden ja mielen hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta
- Elintapavalmennusten kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia toteutuu Itä-Suomen yliopiston ja Savonian toteuttamana elintapainterventiona, johon rekrytoitiin pohjoissavolaisia henkilöitä 5–10/22 välisenä aikana. Lapinlahdelta ei ollut osallistujia. Tarkemmin muutosmatkasta voit lukea täältä [Tarjolla kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia \(mielitekamedia.fi\)](#)

Ryhmävalmennukset työttömille

- Lapinlahden kunnan nuorisotoimen, työpajan, aikuissosiaalityön sekä työllisyyspalvelujen kanssa suunniteltu kaksi tapahtumaa huhti-toukokuulle 2023. Nuorisotila Laparilla oli suunnitteilla työttömille sekä kaikille asiasta kiinnostuneille tilaisuus, jossa päihde- ja mielenterveyden kokemusasiantuntijat ovat paikalla. Toinen tilaisuus suunniteltiin järjestettäväksi työttömille, teemana ensiaputaitojen kertaus, vetovastuu SPR. Tilaisuudet peruuntuivat vähäisen osallistujamäärän vuoksi.

Liikunta:

- Rauhalhti Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään Liikkumalla hyvinvointia -yhteistyöpilotin merkeissä. Lapinlahden osalta jalkautuminen tapahtui Varpaisjärven yömaraton tapahtumaan kesäkuussa. Muutosvalmentaja osallistui juoksuun, dokumentoi tämän osallistumisen osana matkaa kohti Rauhalhti Kuopio maratonin puolimaraton matkaa. Aiheeseen voi tutustua [Mielitekomatka Extra: Miten juoksupahtumaan osallistutaan? \(mielitekamedia.fi\)](#)

Kulttuuri:

- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Lapinlahdelta Kulttuurilla hyvinvointia -pilottiin osallistui noin 10 hlö nuorten työpajalta lokakuussa 2022. Näytöksenä oli Iso Iita.

Vanhemmuuden tuki pilotti:

- Helmikuussa 2022 aloituspalaverilla palveluntuottaja Profiamin kanssa. Tavoitteena on vahvistaa vanhemmuutta ja vanhempien mielen hyvinvointia yksilöllisesti, tutkimustietoon nojautuen. Pilotti luo myös uudenlaisen toimintamallin kuntien käyttöön. Koordinaattorimme koordinoi asiaa neuvoloiden ja Profiamin kanssa. Perheiden rekrytointi aloitettiin toukokuussa ja se päätettiin elokuun loppussa 2022. Lapinlahdelta osallistui kolme perhettä. Pilotti on saatettu loppuun joulukuussa 2022. Profiamin palautepalaveri pidettiin 16.12.2022. Palaute sekä perheiltä että palveluntuottajalta oli hyvin positiivista. Profiam laatii palvelusta raportin sekä toimintamallin, joka pyritään jalkauttamaan kaikkiin Pohjois-Savon kuntiin hyvinvointialueen kautta. Koordinaattori on laatinut prosessiraportin, joka luettavissa: [Valoarkeen-pilottiprosessiraportti.pdf \(mielitekopedia.fi\)](#)

Muu toiminta:

- **Sparraus:** Kunnassa toimivien eri toimijoiden ja uusien toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö toimintamallien ja hyväksi havaittujen toimien ja käytänteiden eteenpäin viemiseksi esimerkkinä ehkäisevän päihdetyön- ja mielenterveysviikon tapahtumien sparraus.
- **Kuntakiertue** musiikin siivittämänä 31.5.2023

Yhteistyö:

- Yhteistyö Lapinlahden kanssa on sujunut mallikkaasta ja yhteistyö on ollut saumatonta. Mieliteko-ohjelmasta tarjottuihin mahdollisuuksiin, toimenpiteisiin ja kysymyksiin on reagoitu ja niitä on otettu vastaan kunnan eri toiminnoissa. Mieliteko-ohjelmaan on suhtauduttu erittäin positiivisesti kunnan eri palveluissa.

Pielavesi

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	4 321 4 269									
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-	
2020	183	35	252	166	125	1936	885	499	240	
2021	168	35	238	154	131	1894	900	507	242	
Mielenterveysindeksi	2016: 190,9					2017-2019: 154,1				
Työllisyys:	Työvoima	Työttömät (M/N)		< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.			
11/2022	1576	130 (80/50)		5	11	68	40			
Hyte+ept-työntekijöiden määrä 2021:	Hyte: oman työn ohessa. Ei resurssoitua aikaa. Ept: oman työn ohessa. Ei resurssoitua aikaa.									
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	Etsivä nuorisotyö 2 hlö/ostopalvelu Monitaitoiset Päihdetyöntekijä (Nilakan yhteinen, 2 pv vko) Sosiaalityöntekijöitä 8 (vakanssia), 1 määräaikainen perheohjaaja Mielenterveys sairaanhoitajat 2 kpl (Kysteri) Hanke: Uusi suunta									
Hankkeitten lukumäärä kunnassa 2021:	Omat		Useamman kunnan			Maakunnalliset				
	1		7			6				
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	Mielenterveyspalvelut toteutuivat Kysterin kautta Mt-palveluihin (Kysteri) ei ole jonoa, ensimmäisen ajan sai viikon sisään ja kiireellisiä aikoja mahdollista saada parin päivän sisään. Päihdetyö kunnalla: Nilakan kunnilla oli yhteinen päihde-työntekijä, joka toimi myös Terwon ja Vesannon ept:nä. Ei jonoa.									
THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä	<ul style="list-style-type: none"> - Lapset puheeksi -menetelmä: kyllä - AUDIT-C ja mini-interventiot: kyllä - PAKKA-toimintamalli: liittyy P-S Pakka-työryhmään - Nuorten interpersonaalinen ohjanta IPC-N: kyllä - Sijoita ja valmenna! IPS -toimintamalli, tuetun työllistymisen palvelu: ei - Maistuva koulu -toimintamalli: ei 									
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	Haasteet: Ylemmissä viranhaltijoissa vaihdoksia, tiedonkulussa kunnan sisällä (ylhäältä alas, sivuttain) haasteita. Moniammatilliset tiimit puuttuvat, terveyspalveluista lääkäri/johtaja tasolla ei ole saatu osallistumaan esimerkiksi mt- ja päihdeasiakkaiden asioissa/ei ole tiimiä.									

	<p>Onnistumiset: Yhteistyö kunnan eri toimijoiden välillä toimii ja ammattitaitoiset työntekijät, työstään motivoituneet työntekijät. Vakansseissa on tekijät. Lapsiin ja nuoriin on kunnassa panostettu paljon. Jonoja palveluihin ei ole vaan palveluihin pääse nopeasti.</p> <p>Toiveet: Koulutus toiveena lyhyt interventiot käyttöön/koulutusta. Sosiaalisen kuntoutuksen tuominen paremmin palveluihin. Työn tekeminen näkyväksi esimerkiksi päihdetyön osalta –tavoitteet ja keinot näkyviksi.</p> <p>Jalokivi: Toimivat nuorison tapahtumat -vapaaehtoistoimintaa</p>
<p>Kehitettävää: nämä nousseet esille eri kyselyissä ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa</p>	<p>Kuntalaisten hyvinvointia edistävien tarpeiden tiedostaminen nähdään tärkeänä. Tiedolla johtamisen kehittäminen. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen varattujen henkilöressurssien tarkastelu ja tarpeisiin vastaaminen.</p> <p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mielenterveysjohtamisen ymmärrys ja edistäminen kunnassa selkeämmin esille • ylipäättään tiedolla johtamisen edistäminen • tarvitaan konkreettisia toimintamalleja kehittämisen tueksi • kuntalaisten tiedonsaantia mielenterveyttä edistävästä palveluista tulee tehostaa • kuntalaisten osallistaminen tulisi olla systemaattisempaa, esim. kyselyt, yhteistyö järjestöjen ja yritysten kanssa • vertailutiedon hyödyntäminen suhteessa muiden kuntien ja organisaatioiden palvelujen kehittämisessä
<p>Mieliteko 2021-2023</p> <p>Pielaveden kunnan kuntaosuus Mieliteon taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 7 912 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mieliteon esittely Pielaveden kunnanvaltuustolle 8.11.2021. <p>Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savonian Mielenterveysosaamisen ja mielenterveysjohtamisen valmennusta tarjottu viranhaltijoille ja luottamushenkilöille syyskausi 2022. Mielenterveysjohtamisen valmennuksissa ensimmäinen tapaaminen toteutettiin kasvotusten jokaisessa kunnassa. Valmennuksen muut osiot on toteutettu verkossa Teams-yhteyden kautta. Pielavesi on ollut mukana valmennuksissa. 	

- Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu usealle toimijalle. **Mielenterveystaitojen** valmennuksien osalta Pielavedellä toteutui ehkäisevän päihdetyön valmennus lukiolaisille, johon osallistui 31 henkilöä. Avoin ravitsemusteemainen valmennus ei puolestaan toteutunut, koska ilmoittautuneita valmennukseen ei markkinoinnista huolimatta tullut

Puhumattomuus:

- Osallistuminen ehkäisevän päihdetyön viikon tapahtumaan 2021 yhdessä kunnan eri toimijoiden kanssa Pop up -tapahtumassa kohdaten kuntalaisia kysymyksin Mikä on hyvin.
- Elinvoimailta helmikuussa 2022 sekä palvelutorille osallistuminen huhtikuussa 2022 olivat myös osa puhumattomuuden kulttuurin murtamista.

Liikunta:

- Rauhalahdi Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään Liikkumalla hyvinvointia -yhteistyöpilotin merkeissä. Pielaveden osalta jalkautuminen tapahtui Unelmien liikuntapäivänä 10.05.2022 yhteistyössä Pielaveden kunnan tapahtuman kanssa. Muutosvalmentajat osallistuivat tapahtumaan ja toivat esille liikunnan merkitystä mielen hyvinvointiin. Aiheeseen voi tutustua [Mielitekomatka seikkailee Pielavedellä: Miten rohkaista nuoria? \(mielitekopedia.fi\)](https://mielitekopedia.fi)

Kulttuuri:

- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Pielavedeltä Kulttuurilla hyvinvointia -pilottiin osallistui noin 15 hlö joulukuussa 2022. Näytöksenä Huomenna minä lähden musikaali.

Sparraus:

- Kunnassa toimivien eri toimijoiden ja uusien toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö toimintamallien ja hyväksi havaittujen toimien ja käytänteiden eteenpäin viemiseksi esimerkiksi ehkäisevän päihdetyön- ja mielenterveysviikon tapahtumien sparraus.

Kuntakiertue:

- Musiikin siivittämänä 23.5.2023

Yhteistyö:

Yhteistyö Pielaveden kanssa on sujunut mallikkaasta ja yhteistyö on ollut saumatonta. Mieliteko-ohjelmasta tarjottuihin mahdollisuuksiin, toimenpiteisiin ja kysymyksiin on reagoitu ja niitä on otettu vastaan kunnan eri toiminnoissa työntekijöistä alueen hanke-toimijoihin.

Keitele

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	2 155 2 095								
Ikärakenne: 2020 2021	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-
	88 82	15 11	100 96	58 45	49 51	1019 966	485 485	232 243	109 116
Mielenterveysindeksi	2016: 132,7				2017-2019: 112,8				
Työllisyys: 11/2022	Työvoima	Työttömät (M/N)	< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.			
	827	65 (35/30)	0	6	29	16			
Hyte+ept-työntekijöiden määrä 2021:	<p>Hyte: Sivistysjohtaja, laskennallisesti 4,4 h/vko, käytännössä tiedon välittäjä ja työaika huomattavasti vähemmän.</p> <p>Ept: Sosiaalityöntekijä, jonka vastuulla myös muita töitä, laskennallisesti 2,2 h/vko. Käytännössä nyt ei ole pystynyt käyttämään ko. tuntimäärää</p>								
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	<p>Työllisyyspalveluissa 1 (ept-koordinaattori, joka tekee myös sos), Sosiaalipalveluissa 4</p> <p>Etsivä nuorisotyö 1. Lisäksi koulun nuorisotyöntekijä Ettei kukaan putoaisi hankkeesta sekä kuraattori yhdessä Vesannon kanssa.</p>								
Hankkeitten lukumäärä 2021:	Omat		Useamman kunnan			Maakunnalliset			
	0		6			6			
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	<p>Mielenterveyspalvelut toteutuivat Kysterin kautta Mt-jonoa sairaanhoitajilla ei ollut käytössä (kysteri). On annettu aika listalle. Hoito voitiin aloittaa 1vrk-4 vkon kuluessa tapauskohtaisesti. Akuutti tilanne arvioiden. Päihdetyö kunnalla: Nilakan kunnilla oli yhteinen päihde- ja mt-työntekijä, joka toimi myös Tervon ja Vesannon ept:nä. Ei jonoa.</p> <p>AUDIT-C ja mini-interventiot -> satunnaisesti käytössä, osassa palveluja.</p>								
THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä	Ei saatu vastauksia kyselyymme.								
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	<p>12 hankkeesta 6 hanketta on työllisyysteen liittyviä. Kunnassa toimiva Kotelo –hanke osallistuu työttömien tilanteen seurantaan sekä rakenteisiin vaikuttamiseen.</p> <p>Haasteet: Työntekijöiden vaihtuvuus ja saatavuus aiheuttavat haasteita työn tekemiseen. Yhteistyössä kunnan toimijoiden ulkopuolelle on haasteita. Järjestötoimijoiden ottaminen osaksi palvelurakennetta haasteellista vapaaehtoi-</p>								

	<p>suuteen perustuvassa toiminnassa. Lisäksi työntekijöillä ei ole tietoa alueella toimivista hankkeista. Ennaltaehkäisevän työ arvostaminen ja näkyminen kunnassa.</p> <p>Onnistumiset: Kotelo-hanke vienyt eteenpäin palkkatukeen liittyvä asiaa toiminta alueellaan sekä edistää lausuntojen saamista terveyspalveluista liittyen työttömiin. Vanhemmat aktiivisia nuorten toiminnassa.</p> <p>Toiveet: Lisäosaamista peliriippuvuuteen liittyen sekä kaikenlaisesta muusta, mikä liittyy omaan ammattialaan. Esimiehille koulutusta.</p> <p>Jalokivi: Kunta avustaa yhdistyksiä ja järjestöjä 50 euron lisäavustuksella kun osallistuvat yökahvila toimintaan (järjestöissä ei aktiivisuutta)</p>
<p>Kehitettävää:</p>	<p>Kunnan viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden ymmärryksen ja tiedon lisääminen mielenterveysjohtamisen sisällöstä nähdään tarpeellisena. Kunnan eri hallinnonalojen yhteistyön ja tiedonkulun edistäminen.</p> <p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarvitaan konkreettisia toimintamalleja kehittämisen tueksi • kuntalaisten tiedonsaantia mielenterveyttä edistävästä palveluista tulee tehostaa • vertailutiedon hyödyntäminen suhteessa muiden kuntien ja organisaatioiden palvelujen kehittämisessä
<p>Mieliteko 2021-2023</p> <p>Keiteleen kunnan kuntaosuus Mieliteon taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 3 910 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mieliteon esittely Keiteleen kunnanvaltuustolle 21.02.2022 • Osallistava budjetointi 2/22 esittely <p>Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savonian Mielenterveysosaamisen ja mielenterveysjohtamisen valmennusta tarjottu viranhaltijoille ja luottamushenkilöille syyskausi 2022. Osallistujia on ollut myös Keiteleeltä. • Savonian Mielenterveystaitojen valmennusta tarjottu useille toimijoille. Yrityksistä huolimatta työttömiä tai työelämän ulkopuolella olevia ei ole tavoitettu ja valmennusta ei ole saatu toteutettavaksi. • Elintapavalmennusten kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia toteutuu Itä-Suomen yliopiston ja Savonian toteuttamana elintapainterventiona, johon rekrytoitiin pohjoissavolaisia henkilöitä 5–10/22 välisenä aikana. Keiteleeltä ei ollut osallistujia. Tarkemmin muutosmatkasta voit lukea täältä Tarjolla kahdeksan viikon muutosmatka kohti mielen hyvinvointia (mielitekopedia.fi) 	

Puhumattomuus:

- Valtuutettujen iltaan osallistuminen lokakuussa 2021 oli myös osa puhumattomuuden kulttuurin murtamista.
- Mielitekopiiri järjestettiin Keiteleen yhdistystalon tiloissa toukokuussa 2022 aiheena puhumattomuus.

Liikunta:

- Rauhalahdi Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään liikkumalla hyvinvointia -yhteistyöpilotin merkeissä. Keiteleen osalta jalkautuminen tapahtui Unelmien liikuntapäivänä 10.05.2022 yhteistyössä Keiteleen yhdistystalon kanssa. Muutosvalmentajat osallistuivat tapahtumaan ja toivat esille liikunnan merkitystä mielen hyvinvointiin. Aiheeseen voi tutustua [Mieliteko-matka Extra: Mikä tuo sinulle hyvää mieltä? \(mielitekomedialahti.fi\)](https://mielitekomedialahti.fi)

Kulttuuri:

- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Keiteleeltä ei tullut ehdotuksia toimijoista.

Sparraus:

- Kunnassa toimivien eri toimijoiden ja uusien toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö toimintamallien ja hyväksi havaittujen toimien ja käytänteiden eteenpäin viemiseksi. Sparrauksen aiheena 2022 oli ehkäisevän päihdetyön viikko (vko 45) sekä mielenterveysviikko (vko 47). Sparraukseen osallistui aiheen parissa työskenteleviä kunnan työntekijöitä, joiden käsistä syntyi pakohuonepeli.

Muutosvalmennus:

- Keiteleen kunnalle on pyynnöstä järjestetty Mieliteko-ohjelman toimenpide Muutosvalmennus marraskuussa 2022 aiheena ehkäisevä päihdetyö. Muutosvalmennuksessa on mukana kunnan työntekijöitä. Kunnanjohtajan pyynnöstä samaista Muutosvalmennusta tarjottiin myös muihin Nilakan kuntiin. Muutosvalmennuksen tavoitteena on, että muutosvalmennuksen aikana syntyneet asiat lisäävät tietoa ja vaikuttavat positiivisesti ehkäisevän päihdetyön kehittymiseen kunnassa.

Kuntakiertue:

- Musiikin siivittämänä 23.5.2023

Yhteistyö:

Yhteistyö Keiteleen kanssa syventyi matkan varrella.

Tervo

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	1 503 1 479								
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-
2020	57	6	60	26	29	736	338	149	102
2021	45	13	61	25	24	706	346	157	102
Mielenterveysindeksi	2016: 131,7					2017-2019: 145,9			
Työllisyys:	Työvoima	Työttömät (M/N)	< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.			
11/2022	612	60 (46/14)	-	-	29	21			
Hyte+ept-työntekijät 2021:	Hyte: Ept: 32h/kk (sis. asiakastyön ja ept)								
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	Sosiaalityössä 5 (osa paikoista täyttämättä/sijainen (sis. päihde+mt työtä+työllisyys) Kotelo -hanke 1 hlö (päättynyt 2022) Päihdetyö 1 hlö/1 pv vko (Nilakka) Mielenterveys 1 hlö (Kysteri)								
Hankkeitten lukumäärä kunnassa 2021:	Omat			Useamman kunnan		Maakunnalliset			
	-			5		6			
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	Mielenterveyspalvelut toteuivat Kysterin kautta. Mt-palveluihin (Kysteri) ei ollut jonoa, ajan sai viikon sisällä tarvitessaan. Päihdetyö kunnalla: Nilakan kunnilla oli yhteinen päihde- ja mt-työntekijä, joka toimi myös Tervon ja Vesannon ept:nä. Ei jonoa.								
THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä	<ul style="list-style-type: none"> - Lapset puheeksi -menetelmä: kyllä - AUDIT-C ja mini-interventiot: kyllä - PAKKA-toimintamalli: ei - Nuorten interpersonaalinen ohjanta IPC-N: ei - Sijoita ja valmenna! IPS -toimintamalli, tuetun työllistymisen palvelu: ei - Maistuva koulu -toimintamalli: ei 								
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	<p>Uutena hankkeena 2023 TTT-hanke yhdessä Vesannon kanssa.</p> <p>Haasteet: Työntekijöiden vaihtuvuus ja saatavuus aiheuttavat haasteita työn tekemiseen niin työntekijöiden roolitukseen, työhyvinvointiin kuin työ määrän näkökulmasta. Yhteistyössä kunnan toimijoiden ulkopuolelle on haasteita, mutta haasteita on myös kunnan sisäisessä esihenkilöiden toiminnassa. Tämä vaikuttaa hyvin negatiivisesti työntekijöiden</p>								

	<p>työn tekemiseen ja siten asukkaiden hyvinvointiin –etuja jää saamatta, ohjausta jää saamatta jne. Kotelo-hanke tehnyt paikallisesti työtä työttömien parissa (tehnyt kunnalle kuuluvaa työtä). Alueella toimivista hankkeista ei ole tietoa.</p> <p>Onnistumiset: Ammattitaitoiset ja motivoituneet työntekijät, moneen pystyvät. Aktiivinen järjestötoiminta.</p> <p>Toiveet: Johtamisen koulutus (esihenkilöiden toiminnassa haastetta). Ehkäisevän työn merkityksen ja vaikuttavuuden tekeminen tiettäväksi työntekijöille ja sitä myöten näkyväksi.</p> <p>Jalokivi: Motivoituneet ja ammattitaitoiset työntekijät. Tulevaisuuteen orientoitunut kunta. Aktiiviset järjestötoimijat.</p>
<p>Kehitettävää:</p>	<p>Kunnan viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden ymmärryksen ja tiedon lisääminen mielenterveysjohtamisen sisällöstä sekä terveyden ja hyvinvoinnin lisäämisestä nähdään tarpeellisena. Kunnan eri hallinnonalojen yhteistyön ja tiedonkulun edistäminen.</p> <p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tulee tiedostaa oman kunnan erityispiirteet, haasteet ilmiölähtöisesti • avoimuuden lisääminen eri toimijoiden ja kuntalaisten välillä tulee tehostaa
<p>Mieliteko 2021-2023 Tervon kunnan kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 2 741 euroa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mieliteko-ohjelman esittely Tervon kunnanhallitukselle 12.10.2022. <p>Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savonian Mielenterveystaitojen valmennus toteutunut Tervossa maaliskuussa 2023 vanhempainillan muodossa. Aiheena suun terveys ja ravitsemus kunnan hyte-kerptomuksen pohjalta. Osallistujia yksi henkilö. Vesannon mielenterveystaitojen valmennusta markkinoitu myös Tervossa toimivien toimijoiden toimesta tervolaisille <p>Puhumattomuus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pop up tapahtuma kyläkamarilla 7.10.2021 sekä Meiän nuokkari tapahtuma 10.11.21 Puhumattomuuden murtamiseksi. Tapahtumassa keskusteltiin kysymyksien kautta mielen hyvinvoinnista ja siihen vaikuttavista asioista hyvin eri ikäisten ihmisten kanssa. • Tervon talvi- ja kesäkirjeeseen osallistuminen 	

Liikunta:

- Rauhalahdi Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään Liikkumalla hyvinvointia -yhteistyöpilotin merkissä. Tervon osalta jalkautuminen tapahtui kesäkuussa juhannustaikojen merkeissä. Aiheeseen voi tutustua [Mielitekomatkalla tehdään nyt juhannustaikoja \(mielitekocomedia.fi\)](http://mielitekocomedia.fi)

Muutosvalmennus:

- Tervon kunnan ehkäisevästä päihdetyöstä vastaaville henkilöille tarjottiin mahdollisuutta osallistua yhdessä muiden Nilakan kuntien kanssa muutosvalmennukseen, jossa keskusteltiin ja mietittiin konkreettisia ratkaisuja ehkäisevän päihdetyön järjestämiseen ja toteutukseen pienissä kunnissa. Tämä toteutui Teams-yhteyden kautta marraskuussa 2022.

Kehukoppi:

- Kehukoppi on paikka, jossa asukkaat pääsevät ilahduttamaan kehuilla kaveria tai läheistä. Ihan ketä vaan tärkeää ihmistä. Kehukoppiin voi tulla kertomaan sen hyvän, mikä kasvotusten on jäänyt sanomatta. Tervossa kehu-koppi on näkynyt seuraavissa paikoissa: Tervon työllisyysviikon aikaan Kehukoppi oli TTT-hankkeen toimesta kirjaston tiloissa. Lisäksi ehdotus yhteistyöstä välitettiin Tervon olkipukin poltto tapahtumalle syksyllä 2022.

Kulttuuri:

- Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Tervosta ei tullut ehdotuksia toimijoista.

Kuntakiertue:

- Musiikin siivittämänä 22.5.2023.

Yhteistyö:

Yhteistyötä Tervossa toimivien yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa on rakennettu samoin kuin yhteistyötä kuntatoimijoiden kanssa. Haasteena yhteistyön edelleen kehittämisessä on ollut ilmeisesti resurssien puute Tervossa. Tästä johtuen yhteistyön edelleen kehittäminen oli haasteellista.

Vesanto

Väestö: 31.12.2020 31.12.2021	1 972 1 941									
Ikärakenne:	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-64	65-74	75-84	85-	
2020	53	6	60	85	53	891	453	250	133	
2021	47	15	77	51	40	885	429	263	134	
Mielenterveysindeksi	2016: 149,4					2019: 164,4				
Työllisyys (11/22):	Työvoima	Työttömät (M/N)	< 20	<25	>50	pitkäaik. työt.				
	738	67 (38/29)	-	6	36	18				
Hyte+ept-työntekijät 2021:	Hyte: 20%, Ept: 32h/kk (sis. asiakastyön ja ept), Hyte 50% 2022 vuodesta alkaen.									
Muiden työntekijöiden määrä 2021:	Etsivä nuorisotyö: 1hlö, Kotelo –hanke: 1 hlö, Päihdetyö: 1 hlö/1 pv vko (Nilakka). Mielenterveys: 1 hlö (Kysteri), Koulunuorisotyöntekijä: yhdessä Keiteleen kanssa, Koulukuraattori: 2pv/vko, Järjestöyhdyshenkilö erikseen									
Hankkeitten lukumäärä 2021:	Omat			Useamman kunnan		Maakunnalliset				
	-			6		8				
Perusterveydenhuollon jonotilanne 2021:	Mielenterveyspalvelut toteuivat Kysterin kautta. Mt-palveluihin (Kysteri) ei ollut jonoa, ajan sai viikon sisällä tarvitessaan. Päihdetyö kunnalla: Nilakan kunnilla oli yhteinen päihde- ja mt-työntekijä, joka toimi myös Tervon ja Vesannon ept:nä. Ei jonoa.									
THL:n arvioidut menetelmät ja LP-menetelmä	Ei saatu vastauksia kyselyymme.									
Pohdinta/yhteenveto tilanteesta. Miten näkyy kuntien arjessa:	<p>Haasteet: nuorten ja ikääntyneiden mt+päihdeongelmat, koulupudokkaat sekä hyvinvointikertomuksen mukaan nuorten ylipaino sekä psykologin palvelujen vähäisyys, suhtautuminen päihteisiin, terveyspalveluissa työntekijöiden vaihdokset, osittain resurssipula -resurssien uudelleen tarkastelu</p> <p>Onnistumiset: panostukset uuteen kouluun ja toiminnan kehittämiseen sen ympärille, kuntalaisten aktiivisuus, pienen kunnan suhteellisen hyvät palvelut</p> <p>Toiveet: yhteistyön lisääminen kunnan sisäisesti -viestintä</p> <p>Jalokivi: tekemisen meininki- yhteen hiileen puhaltaminen, aktiiviset järjestöt</p>									
Kehitettävää:	Kunnan viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden ymmärryksen ja tiedon lisääminen mielenterveysjohtamisen sisällöstä sekä terveyden ja hyvinvoinnin lisäämisestä nähdään tarpeellisenä. Kunnan eri hallinnonalojen yhteistyön ja tiedonkulun edistäminen.									

	<p>Mielenterveyteen liittyviä kehitysideoita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • avoimuuden lisääminen eri toimijoiden ja kuntalaisten välillä tulee tehostaa esimerkiksi kyselyin • mielenterveyspalvelujen kehittäminen kunnan alueella
<p>Mieliteko 2021-2023</p> <p>Vesannon kunnan kuntaosuus Mieliteko-ohjelman taustalla olevassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo hankkeessa on 3 611 euroa. Vesanto tuli mukaan Mieliteko-ohjelmaan tammikuussa 2022 ja Mieliteon esittely Vesannon kunnanhallitukselle tapahtui helmikuussa 2022.</p> <p>Valmennukset ja tutkimuksellinen osio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savonian Mielenterveysosaamisen ja mielenterveysjohtamisen valmennusta tarjottu viranhaltijoille ja luottamushenkilöille syyskausi 2022. Mielenterveysjohtamisen valmennuksissa ensimmäinen tapaaminen toteutettiin kasvotusten jokaisessa kunnassa. Valmennuksen muut osiot on toteutettu verkossa Teams-yhteyden kautta. Vesanto on ollut mukana valmennuksissa. Mielenterveysosaamisen valmennukset kuntien kaikille työntekijöille. Osallistujia on ollut myös Vesannolta. • Mielenterveystaitojen valmennus suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä työpajan, nuorisotoimen, Startti- ja Hyvis-ryhmän sekä Virtapiirin kanssa toukokuussa 2023. Osallistujia oli 20 henkilöä. <p>Liikunta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rauhalahdi Kuopio Maraton yhteistyön merkeissä Mieliteko jalkautui maakunnan kuntiin liikunnan ilosanomaa edistämään liikkumalla hyvinvointia -yhteistyöpilotin merkeissä. Vesannon osalta jalkautuminen tapahtui VesaRun tapahtumaa elokuussa. Muutosvalmentaja osallistui juoksuun, dokumentoi tämän osallistumisen osana matkaa kohti Rauhalahdi Kuopio maratonin puolimaraton matkaa. Aiheeseen voi tutustua Mieliteko-matka löysi Vesannolta huiman lenkkiporukan (mielitekomediamedia.fi) <p>Kulttuuri:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mieliteko-ohjelmassa mukana olevien kuntien kunnanjohtajilta, hyte-koordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, ehkäisevän päihdetyönkoordinaattoreilta/-yhdyshenkilöiltä, vastuussa olevilta virkahenkilöiltä, valtuuston puheenjohtajilta sekä hallituksen puheenjohtajilta pyydettiin ehdotuksia kunnassa toimivista eri ryhmistä, jotka olisivat heidän mielestään ansainneet kulttuurielämyksen. Vesannolta Kulttuurilla hyvinvointia -pilottiin osallistuu noin 20 hlö työpajalta ja Virtapiiristä marraskuussa 2022. Näytöksenä Huomenna minä lähden musikaali. <p>Muutosvalmennus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vesannon kunnalle on pyynnöstä järjestetty Mieliteko-ohjelman toimenpide Muutosvalmennus lokakuussa 2022. Muutosvalmennuksen toinen tapaaminen ajoittuu helmikuulle 2023. Muutosvalmennuksessa on mukana kunnan viranhaltijoita sekä luottamus- 	

henkilöitä. Muutosvalmennuksen tavoitteena on, että muutosvalmennuksen aikana syntyneet asiat vaikuttavat positiivisesti myös kunnan muihin työntekijöihin ja kunnan asukkaisiin.

Sparraus:

- Kunnassa toimivien eri toimijoiden ja uusien toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö toimintamallien ja hyväksi havaittujen toimien ja käytänteiden eteenpäin viemiseksi. Neasten-ryhmän syntyminen.

Kehukoppi:

- Kehukoppi on paikka, jossa asukkaat pääsevät ilahduttamaan kehuilla kaveria tai läheistä. Ihan ketä vaan tärkeää ihmistä. Kehukoppiin voi tulla kertomaan sen hyvän, mikä kasvotusten on jäänyt sanomatta. Kehukoppi oli Vuoden parrassa pilleissä 2022 sekä työllisyysviikoilla 2023 TTT-hankkeen toimesta Vesannon kirjastolla. Vesannon parrasiin pilleisiin kesäkuussa 2022 toteutettiin samalla asukaskyselyä, jonka yhteenvedoon voi tutustua [Puhuminen auttaa mielenterveys- ja päihdehaasteissa \(mielitekocomedia.fi\)](https://mielitekocomedia.fi)

Kuntakiertue:

- Musiikin siivittämänä 22.5.2023.

Yhteistyö:

Yhteistyö Vesannon kanssa on sujunut mallikkaasta ja yhteistyö on ollut saumatonta. Mieliteko-ohjelmasta tarjottuihin mahdollisuuksiin, toimenpiteisiin ja kysymyksiin on reagoitu ja niitä on otettu vastaan kunnan eri toiminnoissa. Mieliteko-ohjelmaan on suhtauduttu erittäin positiivisesti kunnan eri palveluissa. Vesanto on myös muistanut Mieliteko-ohjelman ja tarjonnut aktiivisesti Mieliteko-ohjelmalle vaikuttamisen, näkymisen ja toiminnan paikkoja.